

SEHEMU YA 5

Australia leo

Australia leo

Katika sehemu hii, utajifunza juu ya tamaduni ya Australia, wazalishaji na kitambulisho cha kitaifa. Australia ni mbia mkuu wa biashara na uuzaji na ni raia wa ulimwengu anayeheshimiwa. Australia inathamini mchango wa wahamiaji wapya kwa kukua na kubadilika kwa nchi yetu.

Nchi

Australia ni mojawapo ya nchi kubwa mzee zaidi ulimwenguni. Ni nchi ya sita kwa ukubwa duniani na taifa la kisiwa kikubwa. Pia ni tambarare na ardhi kavu kabisa inayokaliwa. Sehemu kubwa ya Australia ina mchanga duni na mvua ya chini, na inafanya kuwa ngumu sana kulima. Maeneo makavu ya bara huitwa 'porini', na ni maeneo ya mbali na madhubuti. Katika Australia, maji ni rasilimali muhimu sana.

Kwa kuwa nchi kubwa kama hiyo, Australia ina mikoa yenye hali tofauti za hali ya hewa. Kuna maeneo ya joto huko kaskazini Australia na jangwa katikati. Upande wa Kusini hali joto zinaweza kubadilika kutoka msimu wa baridi ulio na theluji ya milima, kuwa mawimbi ya joto katika msimu wa joto.

Mbali na majimbo sita na wilaya mbili za bara, Serikali ya Australia pia inasimamia wilaya zifuatazo.

- Visiwa vya Ashmore na Cartier
- Kisiwa cha Krismasi
- Visiwa vya Cocos (Keeling)
- Jimbo la Jervis Bay
- Visiwa vya Bahari ya Coral
- Kisiwa cha Heard na Visiwa vya McDonald katika Wilaya ya Antarctic ya Australia
- Kisiwa cha Norfolk.

Maeneo ya Urithi wa Ulimwengu

Tovuti zifuatazo za Australia zimeorodheshwa kwenye Orodha ya Urithi wa Shirika la Umoja wa Mataifa la Sayansi, Sayansi na Utamaduni (UNESCO).

Kitamaduni

- Maeneo ya Wahudumu wa Australia
- Utamaduni wa Ardhi Budj Bim
- Jengo la Maonyesho ya Kifalme na Bustani za Carlton huko Melbourne
- Nyumba ya Opera ya Sydney.

Nyumba ya Opera ya Sydney.

Asili

- Sehemu za Mamlaka ya Uwezo wa Mafuta ya Australia huko Australia Kusini na Queensland (Riversleigh / Naracoorte)
- K'gari (iliyoitwa zamani Kisiwa cha Fraser)
- Misitu ya mvua ya Gondwana huko Australia
- Mwamba Mkuu wa Kizuizi
- Sehemu kubwa ya Milima ya Bluu
- Visiwa vya Heard na McDonald
- Kundi la kisiwa cha Lord Howe
- Kisiwa cha Macquarie
- Pwani ya Ningaloo
- Mbuga ya Kitaifa ya Purnululu
- Shark Bay, Australia ya Magharibi
- Ubaridi wa Tropiki ya Queensland.

Mchanganyiko

- Mbuga ya Kitaifa ya Kakadu
- Nyika yaTasmanian
- Mbuga ya Kitaifa ya Uluru-Kata Tjuta
- Maeneo ya Maziwa ya Willandra

Uundaji wa mwamba unaosababishwa na mwamba chini ya Ayers Rock katika Hifadhi ya Kitaifa ya Uluru-Kata Tjuta

Kwa kuongezea taswira ya magharibi na maajabu ya asili yaliyoorodheshwa hapo juu, kuna maelfu ya tovuti kote nchini ambazo zina umuhimu kwa watu wa Aboriginal na wa Torres Strait. Tovuti hizi ni sehemu muhimu ya kitambaa cha kitamaduni cha Australia na ni muhimu kwa Waaustralia wote. Tovuti takatifu kawaida huhusishwa na hadithi za mababu na jukumu lao katika kuunda mazingira, kupachika maadili ya kitamaduni, uhusiano wa kindugu na utaratibu wa kijamii.

Nchi kubwa

Watu wa Aboriginal na Torres Strait Islander wana uhusiano maalum na ardhi. Daima wamethamini mawasiliano na majirani zao na kusafiri umbali mkubwa ili kukutana. 'Nyimbo za wimbo' za Aboriginal na watu wa Kisiwa cha Torres Strait ni hadithi zinazounganisha sheria za jadi, historia na utamaduni na jiografia, zinazoenea katika vikundi tofauti vya kitamaduni na lugha kote Australia. Zimehifadhiwa na kufanywa kwa maelfu ya miaka.

Katika sehemu nyingi za Australia, watu wana uwezo mdogo wa kupata huduma, kama shule, huduma za afya na duka, ambazo Waaustralia wengine huzichukulia kama kisingizio. Tunafanya kazi pamoja kusaidia watu wanaoishi katika jamii za mbali. Waaustralia mashuhuri wamesaidia kutatua shida za uboreshaji kupitia ujanja na uvumbuzi.

Nyika yaTasmanian

Redio ya pedali

Mnamo 1929, Alfred Traegar, kutoka Adelide, alipanga redio ya kwanza iliyoendeshwa na pedali. Watumiaji wangeweza kuweka redio ya njia mbili kwa kusukuma pedali kwa miguu yao. Makao ya wageni, vituo vya misheni ya mbali na jamii za Aboriginal na Torres Strait Islander zote zilifaidika na uvumbuzi huu. Redio ya pedali ilisaidia kuanzisha taasisi mbili kubwa za Australia, Royal Flying Doctor Service na Shule ya Angani (School of the Air).

Huduma ya Kifalme ya Daktari wa Ndege (Royal Flying Doctor Service)

Reverend John Flynn aliishi na kufanya kazi na watu wa jamii za mashambani. Alikuwa na wazo la kuleta daktari kwa mgonjwa porini haraka iwezekanavyo ndege. Ili hii iqweze kutokea, alipokea msaada kutoka kwa serikali, shirika la ndege la Qantas na misaada ya wafadhili. Huduma ya Kifalme ya Daktari wa Ndege ilianza mnamo 1928, lakini kulikuwa na watu katika sehemu za polini ambao hawakuweza kupigia huduma simu. Utangulizi wa redio ya pedali ilihakikisha watu walio kwenye vituo vya mbali wangeweza kuita daktari haraka iwezekanavyo.

Shule ya Angani

Hadi 1950, watoto walioishi katika sehemu zilziotengwa waliohudhuria shule za mabweni au kukamilisha masomo yao kwa kupitia barua (picha juu). Adelaide Miethke, Makamu wa Rais wa Huduma ya Kifalme ya Daktari wa Ndege huko Australia Kusini, aligundua kwamba huduma ya redio ya Flying Doctor ingeweza pia kusaidia watoto nyumbani kuzungumza na waalimu wao. Huduma ya Alice Springs ilianza kupeperusha masomo kwa njia mbili mnamo 1948. Shule ya Angani ilianzishwa rasmi miaka michache baadaye. Uzoefu wa Australia umesaidia nchi nyingine nyingi kuanzisha programu zao zinazofanana.

Redio ya zamani ya kanyagio ilibadilishwa na wapokeaji wa redio za hali ya juu na sasa inabadilishwa na mtandao. Huduma ya Daktari wa Falme ya Kuruka ya Australia na Shule ya Hewa inaendelea kutumika na kufaidi watu katika jamii za mbali za Australia.

Utambulisho wa Australia

Kitambulisho cha Australia kimeundwa na mambo mengi, pamoja na urithi wa watu wa asilia na tamaduni, urithi wetu kutoka Uingereza, utofauti wa watu wetu, historia yetu, maadili ambayo yanaongoza maisha ya kila siku, maisha yetu na Waaustralia tunaowafurahisha.

Sehemu ya 6, Historia yetu ya Australia inaangalia historia yetu Inaangazia maswala yanayohusiana na ukoloni wa zamani wa Australia, na hali za watu wa Aboriginal hivi karibuni na wa leo wa Torres Strait. Hadithi hiyo pia inajumuisha asili na asili ya jamii tofauti za Australia, kitamaduni nyingi, na changamoto, kama vita, ambazo tumekabili pamoja kama taifa.

Sehemu iliyobaki ya sura hii inaangalia baadhi ya maisha tunayofuata na watu tunaowavutia.

Michezo na burudani

Waaustralia wengi wanapenda michezo na wanamichezo wa Australia wamepata matokeo ya kupendeza katika kiwango cha kimataifa.

Katika historia yetu yote, michezo imeonyesha na kuwaunganisha watu wa Australia. Kuanzia makazi ya mapema, michezo imetoa njia ya kutoroka kutoka kwa ukweli wa maisha magumu. Hata wakati wa vita, wanachama wa Jeshi la Ulinzi la Australia (Australian Defence Force) ilipanga mashindano ya michezo kusaidia kupunguza mafadhaiko ya uwanja wa vita.

Michezo pia hutoa mwafaka ambao huruhusu wachezaji wote na watazamaji kuhisi kujumuishwa na sehemu ya kitu ambacho ni muhimu kwa jamii ya Australia. Aboriginal na Torres Strait Islander na Waaustralia wahamiaji ni miongoni mwa watu waliofanikiwa sana kwa michezo nchini.

Waaustralia wengi wanashiriki katika michezo ya timu kama kriketi, mpira wa kikapu, mpira wa wavu na hockey. Nambari za mpira wa miguu, ligi ya mpira wa miguu, umoja wa mpira wa miguu na mchezo wa kipekee wa Soka la Sheria la Australia ('Aussie Rules') ni michezo maarufu sana huko Australia kucheza na kutazama. Kuogelea, tenisi, riadha, gofu, baisikeli, kupanda msitu, kutumia miguu na kuzama pia ni shughuli maarufu za burudani.

Australia haswa inajivunia mafanikio yake ya kimataifa kwenye mchezo wa kriketi. Timu za kriketi za Australia na Kiingereza zimekuwa wapinzani wakubwa tangu mwishoni mwa karne ya 19.

Kombe la Melborne, 'mbio ambayo hukomesha taifa', ni mojawapo ya mbio za farasi kubwa sana zaidi ulimwenguni. Kombe la kwanza la Melbourne lilifanyika mnamo mwaka wa 1861. Kombe la Melborne hutokea siku ya Jumanne ya kwanza ya Novemba, na imekuwa sikukuu ya umma katika Victoria tangu 1877.

Sir Donald Bradman (1908-2001)

Sir Donald Bradman ndiye mchezaji bora wa kriketi wa nyakati zote na ndiye shujaa wa michezo ya Australia. Alilelewa Bowral, New South Wales, na alicheza mchezo wa kwanza wa kriketi ya Australia mnamo 1928.

Alikuwa na mbio za ajabu miguuni mwake. Katika safari yake ya kwanza huko Uingereza mnamo 1930, alivunja karibu rekodi zote za kushindana. Alipofika umri wa 21, alikuwa tayari shujaa wa Australia. Kwenye safari yake ya mwisho mnamo 1948, timu take ilijulikana kama 'The Invincibles'; kwani hawakushindwa hata mechi moja walizocheza dhidi ya Uingereza.

Sanaa

Australia ina sanaa za nguvu ambazo ni pamoja na mila za utamaduni wa watu wa Aboriginal and Torres Strait Islander. Aina zote za sanaa za kutumbuiza za kutazama za Australia , pamoja na filamu, mchezo wa sanaa, muziki na densi, huvutia hapa Australia na ngambo.

Fasihi

Australia ina mila madhubuti katika fasihi. Hii ilianza na utamaduni wa watu wa Aboriginal and Torres Strait Islander na iliendelea na hadithi za kusimulia za wafungwa waliowasili mnamo karne ya 18.

Uandishi wa mapema wa Australia ni juu ya pori na ugumu wa maisha kama mazingira magumu. Waandishi kama Henry Lawson na Miles Franklin waliandika mashairi na hadithi juu ya pori na njia ya maisha ya Australia.

Mwandishi wa riwaya wa Australia, Patrick White, alipokea Tuzo la Amani la Nobel katika fasihi mnamo 1973. Waandishi wengine wa riwaya wanaojulikana wa Australia ni pamoja na Peter Carey, Colleen McCullough, Tim Winton, Tom Keneally and Bryce Courtenay.

Judith Wright (1915 – 2000)

Judith Wright alikuwa mshairi wa kipekee, mhifadhi na mfanya kampeni wa haki za watu wa Aboriginal Ni mmoja wa washairi wanaopendwa zaidi Australia. Alielezea upendo wake kwa Australia na watu wake katika ushairi. Alituzwa tuzo nyingi pamoja na Tuzo la Encyclopaedia Britannica na Dhahabu ya Malkia kwa Ushairi. Alikuwa mwanachama wa Kamati ya Uhifadhi ya Australia na Kamati ya Mastakabathi ya watu wa asili.

Judith Wright anakumbukwa kwa ustadi wake kama mshairi na kuendeleza fasihi ya Australia na mabadiliko ya jamii na mazingira.

Sanaa na filamu

Waaustralia wanacheza michezo ya kuigiza, filamu na watengenezaji filamu na kutambulika hapa na ng'ambo. Waigizaji wa Australia kama vile Cate Blanchett na Geoffrey Rush, Nicole Kidman na Hugh Jackman na watengenezaji filamu kama Peter Weir na Baz Luhman wameshinda tuzo nyingi za kimataifa kwa ubora wao katika filamu.

Sanaa ya kuona

Kazi za sanaa zinazotambulika zaidi Australia ni michoro ya ikoni ya asili na mandhari ya msitu ya karne ya 19 kama vile Tom Roberts, Frederick McCubbin na Arthur Streeton. Kati karne ya 20, wasanii Russell Drysdale na Sidney Nolan walionyesha ugumu wa pori kutumia rangi wazi. Karibu zaidi, Brett Whiteley amesifiwa kimataifa kwa mtindo wake wa kipekee na wazi. Sanaa ya asilia, pamoja na Albert Namatjira, Emily Kame Kngwarreye, Gloria Petyarre, Rover Thomas na Clifford Possum Tjapaltjarri, inazidi kutafutwa huko Australia na nje ya nchi.

Muziki na densi

Sauti ya Australia inayotambulika mara moja ni ile ya didgeridoo, chombo cha kucheza cha zamani cha watu wa asili.

Waaustralia wamekumbatia na kufanikiwa katika kila eneo la muziki na wanatambulika kimataifa kwa michango yao ya muziki wa jadi, country na rock.

Wanamuziki wanaotambulika vizuri huko Australia ni pamoja na Kylie Minogue, Jimmy Barnes, Paul Kelly, Olivia Newton-John, John Farnham, Nick Pango, na wasanii wa kiasili Archie Roach, Gurrumul na Jessica Mauboy. Bendi za Australia kama AC/DC na INXS zimepata wafuasi kote ulimwenguni.

Densi ya Australia imefana kwa sababu ya bidii ya wachezaji wakuu na mtaalam wa koreografia kama vile Sir Robert Helpmann, Meryl Tankard, Stephen Page na Li Cunxin. Bangarra ni kampuni ya densi ya Aboriginal na Torres Strait Islander, inayotamkwa sana kitaifa na ulimwenguni kote kwa mtindo wake tofauti katika densi, sauti za sauti, muziki na muundo.

Mafanikio na uvumbuzi wa Kisayansi

Waaustralia wana rekodi ya nguvu ya mafanikio na maendeleo ya kisayansi katika nyuga za matibabu, teknolojia, ukulima, uchimbuzi na utengenezaji.

Waaustralia wengi wametuzwa Tuzo la Amani la Nobel kwa uvumbuzi wa kisayansi na kimatibabu.

Wafanisi wa kisayansi pia wamepokea Tuzo la Mwaustralia wa Mwaka. Mnamo 2005, tuzo lilimwendea Professor Fiona Wood, ambaye alianzisha marashi ya ngozi kwa wahasiriwa wa kuungua. Mnamo 2006, tuzo lilimwendea Professor Ian Frazer, ambaye alianzisha chanjo ya saratani ya mlango wa kizazi. Mnamo 2007, Professor Tim Flannery, mwanasayansi anayeongoza wa mazingira, alipokea tuzo.

Professor Wood na Professor Frazer wote walihamia Australia kutoka Briteni. Professor Frazer mvumbuzi mwenzi wa marehemu alikuwa Dr Jian Zhou, ambaye alihamia Uchina na pia akawa raia wa Australia.

Dr Fiona Wood AM (alizaliwa 1958)

Dr Wood ni mmoja wa wataalam wa upasuaji na watafiti wa Australia wenye ubunifu na kuheshimiwa. Daktari bingwa wa upasuaji a kuunada na mtaalam anayeongoza wa vidonnda vya kuungua kiulimwengu, ameanzisha utafiti na maendeleo ya teknolojia katika dawa za mtu aliyechomwa.

Kufuatia kazi yake na waathirika wa mabomu ya Bali ya 2002, Dr Wood aliteuliwa kuwa Mwanachama wa Agizo la Australia mnamo 2003.Mchango wake katika utunzaji wa aliyechomwa moto ulitambuliwa wakati alipewa jina la Australia wa Mwaka mnamo 2005.

Professor Fred Hollows (1929 – 1993)

Professor Fred Hollows alikuwa mtaalam wa ugonjwa wa macho (daktari wa macho) wa mapenzi makali ambaye alisaidia kurudisha kuona kwa watu zaidi ya milioni moja huko Australia na nchi zinazoendelea. Fred Hollows alizaliwa huko New Zealand. Mnamo 1965, alihamia Australia na baadaye akawa kiongozi wa Idara ya Macho kwenye hospitali ya Sydney.

Aliamini sana usawa wa watu wote na alisaidia kuunda Huduma ya Matibabu ya kwanza ya Watu wa Aboriginal ambayo sasa kuna nyingi kuzunguka pote Australia.

Kufikia 1980, Fred Hollows alikuwa anasafiri kote ulimwenguni kusaidia kuanzisha mipango ya afya katika nchi zinazoendelea. Mnamo Aprili 1989, alikuwa raia wa Australia.

Kazi nzuri ya Professor Hollows inaendelea maishani mwake yote kupitia The Fred Hollows Foundation.

Waaustralia wa Mwaka

Kuanzia 1960, Tuzo la Mwaaustralia wa Mwaka amesherehekea mafanikio na mchango wa Waaustralia wanaoongoza. Mtu yeyote anaweza kuteua Mwaaustralia kutoka sehemu yoyote ya maisha kwa tuzo.

Waaustralia wa Mwaka ni watu ambao wamefanikiwa katika kazi yao na wametumikia taifa. Wanatuhimiza na kutushawishi kutoa mchango wetu wenyewe katika kuunda Australia bora.

Tuzo zinajumuisha Mwaustralia mdogo wa Mwaka, Mwaustralia Mkubwa wa Mwaka na Shujaa wa Eneo wa Australia.

Orodha ya wapokeaji wa sasa na wa zamani inapatikana katika www.australianoftheyear.org.au.

Dr James Muecke AM

Daktari wa macho na painia wa kuzuia upofu
2020 wa Australia wa Mwaka

Dr Muecke ni mwanzilishi mwenza wa Sight for All, hisani ambayo inakusudia kuondoa upofu kupitia utafiti, elimu, miundombinu na mafunzo ya wenzake katika nchi washirika.

Dk Muecke anaamini upofu ni suala la haki za binadamu na inafanya kazi kuunda ulimwengu ambapo kila mtu anaweza kuona.

Profesa Michelle Simmons (alizaliwa 1967)

Profesa katika fizikia ya quantum
2018 Australia wa Mwaka

Profesa Simmons ni waanzilishi ya elektroniki ya atomiki na kompyuta ya quantum. Mbele ya kile anachokiita “mbio za anga za enzi ya kompyuta”, Profesa Simmons analenga kujenga kompyuta inayoweza kutatua shida kwa dakika ambazo zingechukua maelfu ya miaka.Ugunduzi kama huo una uwezo wa kubadilisha muundo wa dawa, utabiri wa hali ya hewa, magari ya kujiendesha, akili ya bandia na zaidi.

Katika 2018, Profesa Simmons alitajwa kama Australia wa Mwaka kwa kazi yake na kujitolea kwa sayansi ya habari ya quantum. Mnamo mwaka wa 2019, aliteuliwa kuwa Afisa wa Agizo la Australia kwa kutambua huduma yake mashuhuri kwa elimu ya sayansi kama kiongozi katika vifaa vya elektroniki vya kiwango cha juu na atomiki na kama mfano wa kuigwa ”.

Pesa ya Australia

Vielelezo kwenye sarafu yetu vinaonyesha watu na alama ambazo ni muhimu kwa Australia.

Watu wanaoteuliwa kuonekana kwenye pesa ni watu ambao wameonyesha uzinduzi na kipawa kikuu katika maeneo ya mabadiliko ya kijamii, kisayansi, kisiasa, mafanikio ya kijeshi na sanaa.

Malkia Elizabeth II (1926-2022)

Malkia Elizabeth II alikuwa Mkuu wa Nchi ya Australia. Yeye alikuwa Malkia wa Australia na Ufalme wa Umoja. Alikuwa uwepo wa nguvu na mwenye thabiti wakati wote wa uongozi wake wa muda mrefu na maarufu.

Nyumba ya Bunge na Utabiri wa Musa

Mpango wa miradi ya Bunge la Bunge ulitegemea Mpango wa Mazingira ya Maendeleo ya Ubunifu, ambayo ilitolewa na Mamlaka ya ujenzi wa Nyumba ya Bunge. Utabiri wa Forecourt ni msingi wa uchoraji wa doti wa katikati mwa Jangwa na Michael Nelson Jagamara aliyeitwa 'Possum na Wallaby Dreaming'.

Dame Mary Gilmore (1865 – 1962)

Dame Mary Gilmore alikuwa mwandishi, mwanahabari, mshairi na mfanya kampeni wa mabadiliko ya kijamii. Yeye hukumbukwa kwa uandishi wake na kuzungumza kwa hisani ya wanawake, watu masikini, na watu wa Aboriginal na wa Torres Strait Islander.

AB 'Banjo' Paterson (1864 – 1941)

Andrew Barton Paterson alikuwa mshairi, mwandishi wa nyimbo na mwanahabari. Aliandika chini ya jina la 'Banjo' Paterson na anakumbukwa kwa kuandika maneno mashuhuri ya 'Waltzing Matilda', wimbo wa kitamaduni unaojulikana zaidi Australia.

Reverend John Flynn (1880 – 1951)

Mchungaji John Flynn alianza huduma ya kwanza ya matibabu wa hewa, Huduma ya Kifalme ya Daktari wa Ndege ya Australia. Anakumbukwa kwa kuokoa maisha mengi kwa kuleta huduma ya afya kwa maeneo ya mashambani ya Australia.

Mary Reibey (1777 – 1855)

Mary Reibey alikuwa mwanabiashara mwanamke mwanzilishi katika koloni ya New South Wales. Baada ya kuwasili Australia kama mfungwa kijana, alikuwa kiongozi wa kuheshimiwa katika jamii.

Edith Cowan (1861 – 1932)

Edith Cowan alikuwa mfanyikazi wa jamii, mwanasiasa na mtetezi wa wanawake. Alikuwa mwanamke wa kwanza kuteuliwa na bunge la Australia.

David Unaipon (1872 – 1967)

David Unaipon alikuwa mwandishi, mzungumzaji wa umma na mzinduzi. Anakumbukwa kwa mchango wake kwa sayansi na fasihi, na kwa kuboresha hali za watu wa Aboriginal na Torres Strait Islander.

Sir John Monash (1865 – 1931)

Sir John Monash alikuwa mhandisi, msimamizi na mmoja wa kamanda wakuu wa jeshi la Australia. Anakumbukwa kwa uongozi wake, maarifa na ufasaha wa lugha.

Dame Nellie Melba (1861 – 1931)

Dame Nellie Melba alikuwa soprano maarufu ulimwenguni. Anajulikana kote ulimwenguni kama ‘Malkia wa Nyimbo’, alikuwa mwimbaji wa Australia wa kwanza kutambulika kimataifa.

Siku na sherehe za kitaifa

Likizo za kitaifa za Australia zinaonyesha maadhimisho na hatua muhimu za historia yetu tangu kutulia Ulaya.

Tarehe zilizowekwa

- **Siku ya Mwaka Mpya tarehe 1 Januari** inaadhimisha kuanza kwa mwaka mpya.
- **Siku ya Australia mnamo Januari** 26 ni wakati wa kutafakari juu ya maana ya kuwa Australia, kusherehekea Australia ya kisasa na kukubali historia yetu iliyoshirikiwa. Tarehe hiyo ni kumbukumbu ya kuwasili kwa Meli ya kwanza huko Sydney Cove mnamo 1788.
- **Siku ya Anzac mnamo tarehe 25 Aprili** inaadhimisha kumbukumbu ya kutua kwa Jeshi la Australia na New Zealand Army Corps (ANZAC) huko Gallipoli wakati wa Vita vya Kwanza vya Dunia. Ni siku ya kusherehekea ambayo tunakumbuka dhabihu ya Waaustralia wote ambao walihudumu na kufa huko vita, migogoro na shughuli za kulinda amani. Tunaheshimu pia ujasiri na kujitolea kwa wahudumu wote na wanawake, na kutafakari juu ya maana nyingi tofauti za vita.
- **Siku ya Krismasi mnamo Desemba 25** ni siku ya kutoa zawadi kulingana na sherehe ya Kikristo ya kuzaliwa kwa Yesu Kristo.
- **Siku ya Kufungua Zawadi 26 Desemba** Sehemu ya sherehe za Krismasi.

Viwango vinavyobadilika

- **Sikukuu ya Wafanyikazi au Siku ya Saa ya Nane** husherekea mafanikio ya wafanyakazi wa wa Australia—kwanza katika ulimwengu.
- **Pasaka** inakumbuka akaunti ya Kikristo ya kifo na ufufuko wa Yesu Kristo.
- **Siku ya Kuzaliwa ya Mfalme** inasherehekea kuzaliwa kwa mkuu wa nchi ya Australia, Mfalme Charles III. Maadhimisho haya hufanyika Jumatatu ya pili mnamo Juni katika kila jimbo na wilaya isipokuwa Magharibi mwa Australia na Queensland.

Siku kuu zingine za umma

Siku kuu zingine za umma hufanywa katika majimbo, wilaya na miji. Kwa mfano, Wilaya Kuu ya Australia ina Siku ya Canberra, Australia Kusini ina Siku ya watu wa Kujitolea na Australia Magharibi ina Siku ya Wakfu.

Tarehe zingine muhimu (sio likizo za umma)

- **Wiki ya Amani** inafanyika katika wiki ikiwa ni pamoja na Machi 21 na ni sherehe ya utamaduni wetu wa tofauti.
- **Siku ya Uraia wa Australia mnamo tarehe 17 Septemba** ni siku ambayo tunasherehekea dhamana ya pamoja inayowakilishwa na uraia wa Australia na kutafakari jukumu tunalochukua katika kuunda mustakabali wa nchi yetu.
- **Wiki ya Maridhiano ya Kitaifa mnamo tarehe 27 Mei hadi 3 Juni 1** ni wiki ambayo tunajitahidi kuelekea taifa lenye haki zaidi, sawa kwa kushikilia umoja na heshima.

Watu wa Australia

Australia ni moja ya jamii zilizo anuwai zaidi ulimwenguni. Karibu asilimia tatu ya idadi ya watu hubaini kama watu wa Aboriginal na/au Torres Strait Islander. Zaidi ya robo moja ya wakazi wa Australia walizaliwa ng'ambo, na kuwa na wamehamia kutoka nchi zaidi ya 200. Utofauti wa idadi ya watu hupeana Australia lugha, imani, mila na tamaduni anuwai.

Kama mshiriki wa Jumuiya ya Madola, Australia bado ina uhusiano wa karibu na Uingereza.

Watu wa Australia wanajivunia uraia wa Australia, ambayo ni kifungo muhimu cha kuunganisha katika jamii yetu tofauti. Siku ya Uraia wa Australia inadhimishwa tarehe 17 Septemba kila mwaka. Ni siku kwa raia wote wa Australia kutafakari juu ya jukumu tunalocheza katika kujenga taifa letu na kuchagiza hatma ya nchi yetu.

Uchumi wa Australia

Australia ina uchumi ulio dhabiti na wenye ushindani, na huthamini wafanyikazi wao mahiri na wenye ujuzi. Ubora wa maisha unaofurahiwa na watu wa Australia ni moja ya hali ya juu ulimwenguni.

Dick Smith (alizaliwa 1944)

Dick Smith ni mfanyabiashara wa Australia, mpenda kutembea na mtaalam wa uhisani. Alipata utajiri wake katika biashara yake ya umeme na ametumia utajiri wake kuendeleza Australia. Alianzisha kampuni ya chakula ya Australia kipekee na amewekeza mamilioni ya madola kusaidia kampuni zilizomilikiwa na Australia.

Alitangazwa Mwaustralia wa Mwaka wa 1986 na ameshinda tuzo la maendeleo ya kiufundi na uhifadhi wa mazingira. Alikuwa mtu wa kwanza kuvuka Australia na Bahari la Tasman kwa kutumia Baluni ya hewa moto. Anajulikana kwa roho yake ya adventurous, mafanikio yake katika biashara na uzalendo wake.

Soko

Taasisi thabiti na za kisasa za Australia na sheria kali za ushuru na biashara hutoa uhakika kwa shughuli za biashara. Viwanda vya huduma, pamoja na utalii, elimu na huduma za kifedha, hutoa kiasi kikubwa cha bidhaa za ndani za Australia.

Uthabiti wa uchumi wa Australia huifanya iwe mahali pa kupendeza kwa uwekezaji. Soko la hisa la Australia ni moja wapo kubwa katika mkoa wa Asia-Pacific.

Biashara

Washirika wakubwa wa biashara huko Australia ni Uchina, Japan, Amerika, Korea Kusini, Singapore, India, New Zealand na Uingereza. Usafirishaji mkuu wa Australia ni makaa ya mawe, ore ya chuma, gesi asilia, na elimu na huduma za utalii. Uchumi uko wazi na biashara imekuwa daima mchangiaji muhimu kwa uchumi wa Australia.

Madini

Uchimbaji Australia ina rasilimali asili nyingi kama kaa, shaba, gesi asili yenye maji na michanga ya madini. Yako katika mahitaji makubwa kote ulimwenguni.

Australia kama raia wa ulimwengu

Australia inajivunia jukumu lake kama raia mzuri wa ulimwengu. Waaustralia wanaonyesha hii kwa kusaidia wale wasio na bahati ulimwenguni.

Msaada wa kimataifa na juhudi za kibinadamu

Programu ya misaada ya kimataifa ya Serikali ya Australia inasaidia nchi zinazoendelea kupunguza umaskini na kufikia maendeleo endelevu. Msaada huu hutolewa katika mkoa na kote ulimwenguni kupitia kusaidia watu na serikali.

Waaustralia huonyesha upendo mkubwa wakati janga linatokea katika nchi yetu na ng'ambo. Tunatoa pia msaada mara kwa mara kwa nchi ambazo zinapata mateso yanayoendelea kupitia michango ya kibinafsi na mpango wa misaada wa Australia.

Mnamo mwaka wa 2018, Dk Richard Harris na Dk Craig Challen walipewa mapambo ya pili ya juu zaidi ya Australia, Star ya Ujasiri, pamoja na medali ya Agizo la Australia (OAM), kwa juhudi zao katika uokoaji ya vijana 12 na kocha wao wa mpira wa miguu kutoka mfumo wa pango lililofurika nchini Thailand.

Kushiriki kikamilifu katika vikao vya kimataifa

Australia imekuwa mwanachama amilifu wa Umoja wa Mataifa (UN) kuanzia mwanzo wake mnamo 1945. Australia hutoa ulinzi kwa watu ambao wametambuliwa kama wakimbizi chini ya Mkutano wa Wakimbizi wa UN wa 1951. Pia inachangia juhudi za kulinda amani za UN na majibu ya kibinadamu na dharura kwa nchi zinazoendelea, na ina ushiriki mkubwa katika Jumuiya ya Kielimu, Sayansi na Utamaduni ya UN.

Mnamo 1971, Australia ilikuwa mwanachama kamili wa Shirika la Kichumi na Ukuzani (OECD) Organisation for Economic Cooperation and Development. OECD inakusudia kuboresha ustawi wa kiuchumi na kijamii wa watu ulimwenguni kote wakati wanapanua biashara ya ulimwengu.

Australia inasaidia sana ushirika wa karibu katika eneo la Asia Pasifiki. Ni mwanachama amilifu wa Shirika la Asia Pasifiki, East Asia Summit na Pacific Islands Forum. Ni Jumuiya ya mshirika wa mazungumzo ya Mataifa ya Kusini Mashariki mwa Asia na inashiriki katika Mkutano wake wa Mkoa.

Dr Catherine Hamlin AC (1924–2020)

Dr Catherine Hamlin alikuwa mtaalam wa magonjwa ya watoto, maarufu kwa kuokoa wanawake wachanga wa Ethiopia kutoka maisha ya mateso. Tangu 1959, Dk Hamlin alifanya kazi huko Addis Ababa nchini Ethiopia akiwasaidia wanawake walio na jeraha la kuzaa linalojulikana kama 'obstetric fistula'. Wanawake walio na jeraha hili la ndani hawawezi kudhibiti kazi zao za mwili na hubadilishwa na kutengwa kutoka kwa jamii zao.

Dr Hamlin na mume wake walianzisha Hospitali ya Fistula Addis Ababa. Juhudi zao zimefaa maelfu ya wanawake ambao wanaweza kurudi nyumbani kuishi maisha kamili.

Mnamo 1995, Dr Catherine Hamlin alifanywa Mwenzi wa Mpangilio wa Australia, tuzo kubwa zaidi la Australia.

Tuzo za Nobel za Australia

Australia inajulikana kwa utafiti wake wa kisayansi na kimatibabu. Waustralia waliofuata wameshinda Tuzo la Nobel kwenye uwanja huu.

- Profesa William Bragg (1862-1942) na Lawrence Bragg (1890-1971), wataalamu wa fizikia
  William Bragg (baba) na Lawrence Bragg (mwana) walikuwa washindi wa pamoja wa Tuzo la Nobel kwenye Fizikia 1915, 'kwa huduma zao katika uchambuzi wa muundo wa glasi kupitia X-rays '.
- Sir Howard Walter Florey (1898-1968), mtaalam wa magonjwa
  Alizaliwa katika Adelaide, Australia Kusini, Howard Florey alipokea Tuzo la Nobel katika Fizikia au Tiba 1945 (kwa pamoja) 'kwa kupatikana kwa penicillin na athari zake za kuponya katika anuwai magonjwa ya kuambukiza '.
- Sir Frank Macfarlane Burnet (1899-1985), mwanasayansi wa matibabu na mtaalam wa biolojia
  Alizaliwa huko Victoria, Frank Burnet alipewa Tuzo la Nobel katika Fizikia au Tiba 1960 (kwa pamoja) 'kwa ugunduzi wa uvumilivu wa immunological'.
- Sir John Carew Eccles (1903-97), mwanasaikolojia
  John Eccles alizaliwa huko Melbourne na akapokea Tuzo la Nobel katika Fizikia au Tiba 1963 (kwa pamoja) 'kwa uvumbuzi kuhusu utaratibu wa ioniki unaohusika na uchochezi na kizuizi katika sehemu za pembeni na kati ya membrane ya seli ya ujasiri '.
- Sir Bernard Katz (1911-2003), daktari na mtaalam wa sayansi ya mimea
  Alizaliwa nchini Ujerumani, Bernard Katz alikua raia wa Australia mnamo 1941. Alipokea Tuzo ya Nobel katika Fiziolojia au Tiba ya 1970 kwa uvumbuzi wa 'kuhusu viboreshaji vya kihemko kwenye vituo vya ujasiri na utaratibu wa kuhifadhi, kutolewa na uvumbuzi'.
- Profesa John Warcup Cornforth (1917-2007), duka la dawa
  John Cornforth alizaliwa huko Sydney na alipokea Tuzo la Nobel katika Kemia 1975 (kwa pamoja) 'kwa kazi yake juu ya tasnia ya athari ya athari ya enzyme-catalysed'.
- Profesa Peter Doherty (amezaliwa 1940), daktari wa magonjwa ya watoto
  Peter Doherty alizaliwa huko Queensland na alipokea Tuzo la Nobel katika Fizikia au Tiba 1996 (kwa pamoja) 'kwa uvumbuzi kuhusu hali maalum ya ulinzi wa kinga ya seli'.
- Profesa Barry Marshall (amezaliwa 1951), mtaalam wa gastroenterologist, na Daktari Robin Warren (amezaliwa 1937), mtaalam wa magonjwa
  Barry Marshall na Robin Warren walikuwa washindi wa pamoja wa Tuzo la Nobel katika Fizikia au Tiba 2005 kwa kupatikana kwao 'bacterium Helicobacter pylori na jukumu lake katika gastritis na ugonjwa wa kidonda cha peptic.
- Profesa Elizabeth Helen Blackburn (amezaliwa 1948), mtaalam wa biolojia
  Elizabeth Blackburn alizaliwa huko Hobart na alipokea Tuzo la Nobel katika Fiziolojia au Tiba 2009 (kwa pamoja) 'kwa ugunduzi wa jinsi chromosomes inalindwa na telomeres na enzyme telomerase '.
- Profesa Brian P. Schmidt (amezaliwa 1967), mwanajimu
  Brian P. Schmidt alipokea Tuzo la Nobel katika Fizikia 2011 (kwa pamoja) 'kwa ugunduzi wa kasi wa upanuzi wa ulimwengu kwa uchunguzi wa supernovae ya mbali'.

Australia ifuatayo imepokea Tuzo la Nobel katika Fasihi.

- Patrick White (1912-90), mwandishi wa riwaya na mwandishi wa michezo
  Alizaliwa London kwa wazazi wa Australia, Patrick White alipewa Tuzo la Nobel katika Fasihi mnamo 1973 'kwa sanaa ya hadithi ya kisaikolojia na ya kisaikolojia ambayo imeanzisha bara mpya ndani maandishi '.

SEHEMU YA 6

Historia yetu ya Australia

Historia yetu ya Australia

Hadithi ya Australia imeundwa na watu wengi na hafla.

Watu wa Aboriginal na Torres Strait Islander

Wakaazi wa kwanza wa Australia ni watu wa Aboriginal and Torres Strait Islander, ambao wana tamaduni na mila zinazoendelea zaidi ulimwenguni.

Rekodi ya akiolojia inaonyesha kwamba Waabori asili walifika Australia kati ya miaka 65,000 na 40,000 iliyopita; walakini, watu waaborigini wanaamini wao ni msingi wa hadithi za uumbaji wa ardhi hii, na hadithi zao za uumbaji zinaanza na mwanzo wa wakati.

Watu wa Aboriginal and Torres Strait Islander wana imani na tamaduni sawa ambazo bado huwaongoza leo. Wana uhusiano wa ndani na ardhi ambayo huoneshwa katika hadithi, sanaa na kucheza kwao.

Lugha

Kabla ya makazi ya Waingereza, zaidi ya lugha 700 na lahaja zilitumiwa na watu wa Aboriginal na Torres Strait Islander peoples. Zaidi ya 100 ya lugha hizi bado hutumiwa leo, ingawa chini ya ishirini na moja bado zinapitishwa kwa watoto. Historia za kuzungumza za utamaduni wa asili ni muhimu sana kwa sababu zinasema hadithi ya watu na nchi.

Kuota

Ndoto ni neno la magharibi ambalo hutumika kuelezea mfumo wa maarifa, imani na mazoea ambayo yanaongoza maisha ya watu waaborigino.

Hadithi za Ndoto zinaambiwa watoto na wazazi wao na wazee. Hadithi hizi huwafundisha watoto jinsi ardhi yao ilivyoundwa na kukaliwa. Hadithi pia ziliwapa watoto wao mafunzo ya thamani ya kweli, kwa mfano mahali pa kupata chakula porini.

Hadithi za Ndoto zinaambiwa kwa kutumia muziki, wimbo na densi. Wakati Aboriginal na Torres Strait Islander watu wakiimba na kucheza, wanahisi uhusiano mkubwa sana na mababu zao.

Aina za asili za sanaa ya Asili zilikuwa michoro za mwamba au uchoraji na muundo wa ardhi. Watu kutoka Australia ya Kati kawaida waliunda uwakilishi wa sanaa ya kuona kwa kutumia dots, duru na alama maalum za kitamaduni kuwakilisha ardhi au hadithi kutoka kwa Ndoto hiyo, wakati wale wa sehemu za kaskazini mwa Australia waliandika takwimu za wanadamu, wanyama, alama na roho.

Ndoto inaendelea kuwa muhimu kwa watu waaborigine leo.

Sana ya Aboriginal ya Kakadu

Wazungu wa kwanza huko Australia

Ugunduzi wa Mapema wa Ulaya

Mnamo karne ya 17, wagunduzi wa Ulaya waligundua sehemu wanazoita 'Terra Australis Incognita' - nchi isiyojulikana ya kusini. Mnamo 1606 Mholanzi, Willem Janszoon, alichora ramani sehemu ya magharibi ya Cape York Peninsula huko ncha ya kaskazini Australia. Wakati huu, Luis Vaez de Torres kutoka kwa Urenoi alipitia mlango bahari kaskazini mwa bara.

Baadaye katika miaka ya 1600, mabaharia wa Uholanzi waligundua pwani ya Australia Magharibi, na wakaita ardhi hii 'New Holland'.

Mnamo 1642, Abel Tasman aligundua pwani ya nchi mpya ambayo aliita 'Van Diemen's Land' (sasa Tasmania). Pia alichora ramani maelfu ya maili ya pwani za Australia. Ramani yake ambayo haijakamilika inaonyesha kwamba aliamini nchi ilikuwa imeunganishwa kwa Papua New Guinea huko kaskazini.

William Dampier alikuwa mtu wa kwanza wa Kiingereza kuweka miguu kwenye ardhi ya Australia. Mnamo 1684, alifika kwenye pwani ya kaskazini-magharibi. Kwa kuzingatia jinsi ardhi ilikuwa kavu na mavumbi, hakuiona kuwa muhimu kwa biashara au makazi.

Ramani ya Abel Tasman wa New Holland, 1644

Captain James Cook

Hadi Mwingereza James Cook alipofika pwani ya mashariki ya Australia mnamo 1770, haikugunduliwa na Wazungu. Cook ametumwa na Serikali ya Briteni kwenye safari ya kugundua huko Pasifiki Kusini. Aligonga pwani ya mashariki na akaisafirisha meli yake, Endeavor, huko Botany Bay, kusini tu mwa Sydney ya kisasa. James Cook aliita nchi hii 'New South Wales', na aliidai kwa King George III.

Usafiri wa wafungwa

Australia ni ya kipekee kwamba wakazi wao wengi wa kwanza wa Ulaya walikuwa wafungwa. Baada ya Merika ya Amerika kupata uhuru, Uingereza haikuweza kutuma tena dhamana yake huko na magereza ya Uingereza yalikuwa yamejaa sana. Mnamo 1786, Uingereza Kuu iliamua kusafirisha wafungwa wengine kwa koloni mpya ya New South Wales.

Koloni ya kwanza

Gavana wa kwanza ya koloni ya New South Wales alikuwa Captain Arthur Phillip. Alileta meli 11 salama kutoka Uingereza kwenda upande mwingine wa ulimwengu, akiongoza 'Kwanza Fleet' ndani ya Jumba la Sydney mnamo 26 Januari 1788. Ni kwenye siku ya kumbukumbu ya siku hii ambayo tunaashiria Siku ya Australia kila mwaka.

Miaka ya mapema ya kutulia

Enzi za mwanzo za makazi ya wakoloni zilikuwa ngumu sana. Ili kuhakikisha kuwa watu hawakufa na njaa, Gavana Phillip aliweka kila mtu kwa viwango sawa, pamoja na yeye na maafisa wake. Mawazo ya kawaida na bidii zake zilisaidia koloni kuishi katika miaka hiyo migumu.

Waamini walifanya bidii katika makazi ya mapema. Wale ambao walikamilisha sentensi zao wakawa wanaume na wanawake huru na wakaenda katika jamii kufanya kazi na kukuza familia.

Kundi la Kwanza la Meli (First Fleet) kutoka Briteni, ikiwasili kutoka Sydney Cove mnamo 1788

Fursa Mpya

Idadi ya mapema ya watu wa Uropa ilifanywa na watu wa Kiingereza, Scottish, Welsh na Ireland. WaScotland, Waleshi na Waigiriki mara nyingi walikuwa wanapigana na Kiingereza, lakini huko Australia, vikundi vinne viliishi na kufanya kazi kwa pamoja.

Wafungwa na wafungwa wa zamani walianza kupata fursa mpya kwenye koloni. Wahitimu wengine wa zamani huanzisha biashara wenyewe kama wafanyabiashara. Wengine walifanya vizuri kama wakulima, wafanyabiashara, wafanyabiashara wa duka na watoza ushuru.

Caroline Chisholm (1808 – 1877)

Caroline Chisholm alikuwa kiongozi mbadilishaji wa kijamii ambaye huboresha hali hiyo ya wanawake wa siku za mapema za koloni. Alikuja Australia na mumewe afisa wa jeshi na watoto watano mnamo 1838. Alisaidia wanawake wahamiaji ambao waliishi kwenye mitaa ya Sydney. Katika miaka michache, aliunda hosteli 16 za wanawake wahamiaji karibu na koloni.

Caroline alifanya bidii kuboresha maisha kwenye meli kwa watu wanaosafiri kwenda kwa koloni. Alipanga pia mpango wa mkopo kwa watu wasio na mali kuwasaidia kuvunja mzunguko wa kutegemea na umaskini.

Leo, shule nyingi za Australia ziliitwa majina ya Caroline Chisholm. Alijulikana kama ‘rafiki wa wahamiaji’ na anakumbukwa kwa bidii yake ya kusaidia watu kuanza maisha mapya.

Gavana Macquarie

Pamoja na Gavana Philip, Governor Lachlan Macquarie ana cheo muhimu katika historia yetu ya mapema. Alitawala koloni la New South Wales kati ya 1810 na 1821, akiliendeleza kama makazi ya bure, sio koloni la hatia. Aliboresha mazoea ya kilimo, kujenga barabara mpya na vifaa vya umma, na kuhimiza upelelezi wa Australia.

Gavana Macquarie pia aliingiza pesa katika elimu na aliheshimu haki za washtakiwa wa zamani. Aliwapa wafungwa wa zamani kazi kama majaji na watumishi wa umma.

Gavana Macquarie anaheshimiwa katika historia kwa mabadiliko mazuri aliyofanya kwa koloni. Chuo Kikuu cha Macquarie huko New South Wales ametajwa baada yake.

Hukumu ya urithi

Ilifikiriwa kuwa msimamo wa Gavana ulikuwa na nguvu mno kwa mtu mmoja, kwa hivyo mnamo 1823, Baraza la Sheria Mpya la Wales Kusini liliundwa kumshauri Gavana mwingine na kurekebisha koloni.

Briteni kuu iliacha kutuma wafungwa kwenda New South Wales mnamo 1840, kwenda Tasmania mnamo 1852 na kwenda Australia Magharibi mnamo 1868. Kwa jumla, wafungwa zaidi ya 160,000 walisafirishwa kwenda Australia. Mgawanyiko kati ya wafungwa wa zamani na walowezi ulipotea. Kuanzia 1850, wakoloni walijiongoza na walitaka kujenga jamii za kuheshimika. Waustralia wengi wamekuja kujivunia urithi wao wa hatia.

Waabori na Torres Strait Islander watu baada ya makazi ya Ulaya

Mnamo 1788, mwanzoni mwa makazi ya Ulaya, inakadiriwa kuwa kulikuwa na kati ya watu 750,000 na 1.4 milioni Waaboriginal na wa Torres Strait Islander huko Australia. Hii ni pamoja na takriban mataifa 250 na zaidi ya vikundi 700 vya lugha.

Wakati wa kuunda makoloni yake huko Australia, Serikali ya Uingereza haikufanya makubaliano na watu wa Aboriginal. Wakuu wa Uingereza waliamini walikuwa na haki ya kumiliki ardhi.

Watu wa Kisiwa cha Aborigine na Torres Strait walikuwa na uchumi wao wenyewe na uhusiano wa zamani na wa kudumu kwa ardhi. Ambapo hapo zamani walikuwa wameishi chini ya utawala wao, walikuwa wamelazimika kukubali sheria za wageni. Wageni hawakuwa wamealikwa na kwa ujumla hawakukaribishwa.

Maisha ya jamii ya Aboriginal na Torres Strait Islander yalibadilishwa sana na kuwasili kwa wakoloni wa Uingereza. Maisha yalipotea na ardhi ilichukuliwa kama wakoloni walijaribu kuweka amri mpya ya kijamii, kiuchumi na kidini. Wanyama mpya, mimea na magonjwa vilianzishwa.

Magavana wa mapema waliambiwa wasiwadhuru watu wa Aboriginal, lakini walowezi wa Uingereza walihamia katika ardhi yao na watu wengi wa Aboriginal waliuawa. Wakaaji kawaida hawakuadhibiwa kwa kutenda makosa kama hayo.

Baadhi ya watu wa asili na wakazi wa Ulaya waliweza kuishi kwa amani pamoja. Baadhi ya wakazi waliajiri watu wa asili kwenye mashamba ya kondoo na ngombe. Gavana Macquarie alipea watu wa asili nchi yao wenyewe kwa ukulima na kuanzisha shule ya watoto wa asili. Walakini, ni watu wachache sana wa Aboriginal waliotaka kuishi kwa njia ambayo walowezi waliishi, kwani hawakutaka kupoteza mila yao ya kitamaduni.

Watu wengi wa Waabori waliuawa katika vita vya juu ya ardhi. Wakati idadi halisi haijulikani, inakadiriwa kwamba mamia ya maelfu ya watu wa kabineri walikufa. Idadi kubwa zaidi ya Waaborijini walikufa kutokana na magonjwa ambayo Wazungu walileta nchini. Kupoteza maisha ya watu wa asili ilikuwa mbaya sana.

Hatua za kihistoria

Ugunduzi wa kindani

Huko New South Wales, wakoloni wapya walikumbana na ugumu mkubwa. Watu wa Aboriginal and Torres Strait Islander walikuwa wamejifunza kusimamia na kuishi katika mazingira haya kavu, ingawa wao pia waliteseka wakati wa ukame.

Milima ya Bluu (takriban kilomita 50 magharibi mwa Sydney) ilileta changamoto kubwa kwa wavumbuzi wa mapema wa 1 wa Sydney. Mnamo 1813, wanaume watatu, Gregory Blaxland, William Charles Wentworth na William Lawson, hatimaye walifanikiwa kuvuka eneo hili la mlima. Leo, barabara na reli kote kwenye Blue Mountains bado hufuata njia waliouchukua.

Kwenye upande mwingine wa milima hii wagunduzi waligundua nchi wazi ambayo ilikuwa nzuri kwa kufuga kondoo na ngombe. Zaidi ya ndani walifika nchi kavu, ya jangwa.

Wachunguzi wa kizungu walikuwa na shida kupata maji na kubeba chakula cha kutosha kuishi. Mvumbuzi mzaliwa wa Ujerumani, Ludwig Leichhardt, alipotea wakati akijaribu kuvuka bara kutoka mashariki kwenda magharibi mnamo 1848.

Mnamo 1860, Robert O'Hara Burke na William John Wills walisimama kutoka Melbourne kuvuka Australia kutoka kusini kwenda kaskazini. Waliongoza uchunguzi mkubwa, lakini njia za kuvuka likuwa ngumu sana. Burke na Wills hawakuwa wana wenye uzoefu wa pori. Walipokea msaada kutoka kwa watu wa Aborigina wa Yandruwandha lakini wagunduzi wote wawili waliaga duniani walipokuwa wanarudi. Ingawa walishindwa kumaliza safari yao, hadithi yao inakumbukwa katika sanaa na fasihi. Ni mfano tanzia wa ugumu wa nchi yetu.

Wakazi na waanzilishi

Hata wakati walowezi walikuwa na ardhi nzuri, maisha bado yalikuwa magumu. Baada ya vipindi vya mafuriko au ukame, walowezi wanaweza kupoteza riziki yao na wakulima wangehitaji kuanza tena. Walakini, watu walijibeba na kuendelea kupigana. Neno 'Aussie battle' linawakilisha roho ya mapigano ya Australia na ujasiri. Mapainia wanaheshimiwa kwa ujasiri wao wakati wa nyakati hizi ngumu. Mara nyingi wanawake huweka biashara zao au shamba zao wakati wanaume wameenda mbali au wameaga duniani.

Ilikuwa wakati wa miaka mibaya hii ya mapema ambayo moyo wa Australia wa kujali ulianza. Ilikuwa ya nguvu kati ya wanaume waliosafiri kupitia porini, kunyoa na kuchunga kondoo. Wakaaji pia walisaidiana wakati wa shida. Tamaduni hii bado ni sehemu ya maisha ya Australia.

Mbio ya dhahabu

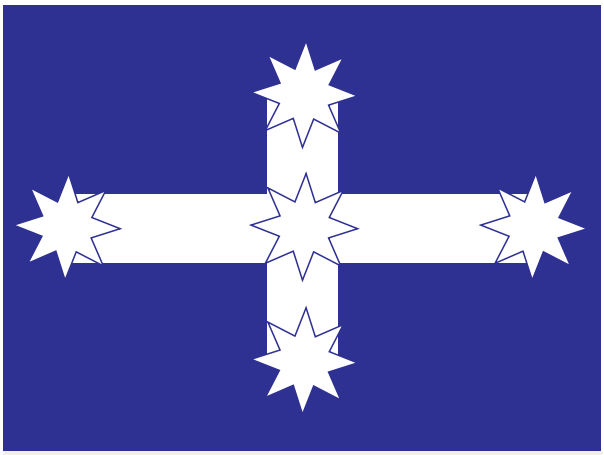
Ugunduzi wa dhahabu huko NSW mapema 1851 umefafanuliwa kama 'ugunduzi uliobadilisha taifa'. Muda kidogo tu, dhahabu pia ilipatikana katika koloni mpya la Victoria.

Mwisho wa 1852, takriban watu 90,000 walikuwa wamesafiri kwenda Victoria kutoka sehemu zote za Australia na ulimwenguni kote kutafuta dhahabu.

Vita vya Eureka vinakumbukwa kama wakati mkubwa wa kidemokrasia katika historia ya Australia. ikosi vya serikali vinaweza kuwa mbaya sana na wachimbaji wa dhahabu wakati wa kukusanya ada ya leseni ya kuchimba kwa dhahabu. Mnamo tarehe 11 Novemba 1854, takriban watu 10,000 walikusanyika katika Bakery Hill, Ballarat, kupitisha hati ya haki za msingi za kidemokrasia, pamoja na kuondolewa kwa leseni za dhahabu ghali, na uwezo wa kupiga kura kwa wawakilishi wa Bunge la Ushindi.

Kufuatia hii, ‘Eureka Stockade’ ilijengwa kwenye kuchimba kwa Eureka. Ilikuwa hapa kwamba wachimbaji waliapa na bendera ya waasi (akishirikiana na Msalaba wa Kusini) kusimama kwa kila mmoja na kupigania kutetea haki na uhuru wao. Asubuhi ya 3 Desemba 1854, maafisa wa serikali walipeleka askari kushambulia kituo. Kufuatia vita fupi, wachimbaji wa dhahabu walishinda na karibu 30 waliuawa.

Viongozi wa waasi walishtakiwa kwa sababu ya uhaini mkubwa, lakini hakuna jaji aliyewashtaki. Tume ya Royal iligundua serikali ilikuwa na kosa na madai ya wachimbaji wengi yalifikiwa, pamoja na matakwa yao ya uwakilishi wa kisiasa. Kati ya mwaka mmoja, Peter Lalor, kiongozi wa wapinzani, alikuwa mwanachama wa Bunge la Victoria.

Bendera ya Eureka

Kwa miaka mingi, uasi wa Eureka umekuwa ishara ya kupinga na imani ya ‘haki ya kwenda’.

Mbio ya dhahabu ilibadilisha Australia katika njia nyingi. Wakati wa miaka ya kukimbilia dhahabu, idadi ya watu wasio asili ya Australia iliongezeka kutoka takriban 430,000 mwaka 1851 hadi milioni 1.7 mnamo 1871 Reli na telegrafu ya kwanza ziliundwa mnamo 1850 kuunganisha idadi iliyokua.

Amana kubwa za dhahabu zilipatikana katika koloni zote isipokuwa Australia Kusini. Uchumi ulikuwa unakua na pamba ilichukua pamba kama usafirishaji muhimu zaidi wa Australia. Kufikia 1890, Australia ilikuwa na moja ya viwango vya juu zaidi vya kuishi ulimwenguni.

Maskwota na wakulima

Katika siku za kwanza za koloni, watu wanaojulikana kama ‘squatters’ walichukua maeneo makubwa ya ardhi kupanda. Ingawa walikuwa hawajalipia ardhi hii, wapangaji waliona ni yao. Baada ya kumalizika kwa dhahabu ya kwanza kumalizika, serikali ilijitahidi kuchukua ardhi hii kutoka kwa waporaji.

Mnamo miaka ya 1860, serikali ilitaka kuuza ardhi ya vibete kwa wanaume wanaofanya kazi na familia zao kupanda. Lakini wapangaji walijaribu kuweka ardhi kubwa iwezekanavyo kwa wenyewe.

Hadi reli imejengwa, wakulima wapya ambao mashamba yao yalikuwa mbali na masoko wanakabiliwa na mazingira magumu. Fursa ya kupata mshahara wa juu katika miji ilifanya maisha ya ardhini na kufanya kazi kwa ujira mdogo wa kupata malipo.

Tamaduni ya Australia ya uvumbuzi wa mashine za kufanya kilimo iwe rahisi kuanza ilianza huko Australia Kusini. Kwa mfano, jembe la kuruka kisiki (1870s) iliruhusu ardhi ngumu kutafutwa kwa urahisi kwa kilimo cha mazao.

Uhamaji mnamo 1800

Mwanzoni mwa miaka ya 1800, vikundi vikuu katika koloni hizo zilikuwa za urithi wa Kiingereza, Uscotland, Welshi na Kiigiriki. Makanisa mengi ya Australia, shughuli za kitamaduni na mazoea ya kidini yalionyesha yale ya Uingereza. Kulikuwa pia na vikundi vidogo vya wahamiaji kutoka Ulaya na Asia. Waliofika kwa Uropa katika miaka ya 1800 walijumuisha Waitaliano, Wagiriki, miti, Kimalta, na Warusi, pamoja na walowezi wa Ufaransa wanaofanya kazi katika tasnia ya divai. Walikuwa sana vijana wakitafuta kazi na bahati, au sekunde ambao walikuwa wameacha meli zao.

Baada ya 1842, wahamiaji wa China walianza kufika Australia, na idadi yao iliongezeka baada ya kupatikana kwa dhahabu. Kulikuwa na mvutano wa rangi kwenye uwanja wa dhahabu, ambao wakati mwingine ulisababisha ghasia dhidi ya Wachina, kama vile zile za Bendigo mnamo 1854. Mvutano huu wa kikabila ulisababisha vizuizi vya kwanza vya uhamiaji nchini Victoria mnamo 1855 na New South Wales mnamo 1861.

Baada ya kasi ya dhahabu ya miaka ya 1850, Wachina wengi walirudi nyumbani. Kati ya wale waliobaki kulikuwa na bustani ya soko ambao walitoa matunda na mboga mpya zinahitajika katika maeneo ambayo maji yalikuwa na uhaba.

Kuanzia 1860, watu kutoka Irani, Misri na Turuki walikuja kuendesha 'treni' za ngamia kupitia porini ya Australia. Pamoja na ngamia wa India, walijulikana kama 'Afghans', kwa sababu ya mavazi yao sawa na imani ya kawaida ya dini ya Kiisilamu. Watunza ngamia hawa walijulikana kama 'waanzilishi wa bara'.

Pia kulikuwa na Wahindi na Visiwa vya Pasifiki ambao walifanya kazi katika tasnia ya sukari na ndizi huko Queensland, mara nyingi kwa mshahara mdogo sana na katika hali mbaya.

Kuanzia 1880, wafanyikazi kutoka Lebanon waliwasili Australia. Wengi walihusika katika tasnia ya vitambaa na nguo, na familia za Lebanon zilimiliki zaidi ya biashara ya matapeli nchini Australia.

Watunza ngamia wa 'Afghan' katika porini ya Australia

Hifadhi za Watu wa asili

Baada ya vita vya mapema juu ya ardhi kati ya Waaborijini na Wakaaji, watu wa kabila la Waabori walitengenezwa kuishi kwenye kingo za jamii. Wengine walifanya kazi kwenye vituo vya kondoo na ng'ombe kwa malipo ya chini sana, ambayo kwa hali nyingi hayakuwahi kulipwa. Serikali za kikoloni zilianzisha akiba ambapo watu wa kabineri wanaweza kuishi, lakini maeneo haya hayakuwaruhusu kuishi maisha yao ya kitamaduni. Kwa mfano, hawakuwa huru kuwinda na kukusanya kama walivyotaka.

Mwishoni mwa miaka ya 1800, serikali za kikoloni ziliondoa haki za watu wa Waaborigina na Torres Strait. Waliadhibiti mahali Waaborijini na Torres Strait Islanders wanaweza kuishi na nani wangeoa. Walimchukua watoto wengi wa Aboriginal na Torres Strait Islander mbali na wazazi wao, wakawapeleka kwa familia za 'wazungu' au vituo vya watoto yatima vya serikali. Sera kama hizo ziliendelea hadi katikati ya karne ya 20. Suala la 'vizazi vilivyoibiwa' bado ni sababu ya huzuni kubwa kwa watu wengi wa Kisiwa cha Waabori na Torres Strait, na watu wengine wa Australia, na ilikuwa mada ya msamaha wa kitaifa katika Bunge la Australia mnamo 2008.

Haki ya kupiga kura

'Watetesi wa haki ya kupiga kura' ilikuwa neno lililotumiwa kote ulimwenguni kwa wanawake waliofanya kampeni kwa haki ya kupiga kura katika uchaguzi. Wakati wa 1880 na 1890, kila koloni lilikuwa na angalau jamii moja ya wapigaji kura. Watetesi wa haki ya piga kura walikusanya maelfu ya sahihi kwenye malalamiko kuwakilisha kwa bunge zao za ukoloni.

Mnamo 1895, wanawake huko Australia Kusini walishinda haki ya kupiga kura na kutafuta uchaguzi katika Bunge. Mnamo 1899, wanawake huko Australia Magharibi walishinda haki ya kupiga kura.

Mnamo 1902, Australia ilikuwa nchi ya kwanza kuwapa wanawake haki ya kupiga kura na haki ya kuchaguliwa kwa Bunge. Watu wa Aboriginal na Torres Strait Islander hawakupewa haki ya kupiga kura hadi 1962.

Mnamo 1923, Edith Cowan alikua mbunge wa kwanza wa kike wakati alichaguliwa katika Bunge la Australia Magharibi. Mnamo 1943, Enid Lyons ndiye mwanamke wa kwanza aliyechaguliwa katika Bunge la Australia.

Catherine Spence (1825 – 1910)

Catherine Spence alikuwa mwandishi, muhubiri, mtetezi wa wanawake na wa haki za kupiga kura. Alihamia Australia kutoka Scotland na kuandika vitabu vya shule na riwaya za kushinda tuzo kuhusu maisha ya Australia.

Alisaidia kuunda shirika kusaidia watoto wasiokuwa na makao na kusaidia shule mpya za watoto wadogo na shule za upili za serikali za wasichana.

Alikuwa mwanamke wa kwanza kusimama bungeni. Ingawa alipata kura nyingi, hakushinda kushinda kiti hicho. Mnamo 1891, alikua Makamu wa Makamu wa Rais wa Suffrage Wanawake wa Australia Kusini.

Catherine Spence ni ishara ya kile wanawake wanaweza kufikia, hata katika nyakati zenye vizuizi.

Shirikisho

Ingawa koloni hizo zilikuwa zimejitenga tofauti, na kufikia mwishoni mwa karne ya 19, hali ya kawaida ya kumiliki ilikuwa imekua.

Kuelekea mwisho wa karne ya 19, majaribio mawili yalifanywa kuleta koloni karibu. Mnamo 1889, Sir Henry Parkes aliitisha taifa mpya la nguvu kuundwa. Kongamano la Shirikisho la Australia lilifanywa mnamo 1890 kujadili wazo la shirikisho la Australia.

Mnamo 1893, hatua kuelekea shirikisho ilikusanyika haraka baada ya kucheleweshwa. Wapiga kura walichagua wanachama wa kongamano lililofuata la katiba. Wateule walipiga kura katika raundi mbili za kura ya maoni kukubali Katiba mpya ya Australia.

Serikali ya Uingereza ilikubali kwamba Australia inaweza kujitawala. Mnamo 1 Januari 1901, Edmund Barton, ambaye alikuwa ameongoza harakati za shirikisho huko New South Wales, alikua Waziri Mkuu wa kwanza wa Australia. Serikali yake iliapishwa mbele ya umati mkubwa katika Hifadhi ya Karne ya Sydney.

Australia ilikuwa sasa taifa ndani ya Dola ya Uingereza. Haikuweza kupata nguvu kamili juu ya ulinzi na maswala ya nje hadi 1931. Hadi sheria ya uraia wa Australia ya 1948, Waaustralia bado walikuwa raia wa Uingereza badala ya raia wa Australia. Ingawa hisia za kitaifa zilikuwa zimekua, hali ya kuwa Briteni ilikuwa bado nguvu.

Siku ya Shirikisho huko Brisbane, 1901

Edith Cowan (1861 – 1932)

Edith Cowan alikuwa mwanamke wa kwanza kuchaguliwa katika Bunge la Australia na ameonyeshwa kwenye noti ya dola hamsini ya Australia.

Edith alikuwa maarufu katika harakati za wanawake wa suffrage, na alikuwa mtetezi anayeongoza kwa elimu ya umma na haki za watoto. Edith alifanywa jkuwa hakimu mnamo 1915 na mtu wa Haki ya Amani mnamo 1920. Mnamo 1921, Edith alichaguliwa kuwa Mbunge wa Bunge la Australia Magharibi kama mshiriki wa Chama cha Utaifa.

Kuzaliwa kwa vyama vya kisiasa

Kufikia miaka ya 1880, wafanyikazi huko Australia walikuwa wameunda vyama vikali vya wafanyikazi. Wakati wa unyogovu wa kiuchumi na ukame, vyama vya wafanyakazi vilifanya mgomo kulinda mshahara na hali ya kufanya kazi.

Mnamo 1891, wafanyakazi hawa waliunda chama cha siasa, Chama cha Wafanyikazi. Lengo lake kuu lilikuwa kuboresha mshahara na masharti ya wafanyikazi. Watu wa kiwango cha katikati waliishi vyema kuliko wafanyikazi lakini walielewa hali ya wafanyikazi. Halmashauri rasmi ziliundwa kuweka mapato na kuzuia migomo. Mnamo 1907, Korti ya Jumuiya ya Madola na Usuluhishi iliamua mshahara wa kiwango cha chini kwa kiwango ambacho mtu anayefanya kazi, mkewe na watoto watatu wanaweza kuishi kwa raha rahisi.

Mnamo 1910, toleo la kwanza la Chama cha Liberal liliundwa. Chama hiki kilikuwa na majina mengi zaidi ya miaka, pamoja na Chama cha Nationalist na Chama cha United Australia. Mnamo 1944, Chama cha Liberal kama tunavyojua leo kilianzishwa na Robert Menzies, ambaye aliendelea kuwa Waziri Mkuu wa Australia kwa muda mrefu zaidi.

Baada ya Vita vya Dunia I, Chama cha Nchi kiliundwa kuendeleza hatua ya wakulima. asa inajulikana kama Chama cha Kitaifa, na kwa kawaida hufanya kazi kwa umoja na Chama cha Liberal.

Sheria ya Vizuizi vya Uhamiaji 1901

Sera ya 'White Australia' ikawa sheria wakati Sheria ya Vizuizi vya Uhamiaji ilipitishwa mnamo Desemba 1901. Ilizuia wahamiaji kufanya kazi nchini Australia na ilizuia uhamiaji wa watu 'sio wazungu'.

Watu wenye asili isiyo ya Ulaya walilazimika kufanya mtihani wa kuamuru kwa maneno 50 kwa lugha ya Uropa. Wajumbe wa Kitengo cha Biashara cha Wachina, William Christ Ket na wafanyabiashara wakuu wa China walifanya maandamano ya umma, lakini hii haikufanikiwa kubadilisha sheria hii.

Wahamiaji kutoka Ulaya walikuwa mashuhuri katika Australia iliyokuwa imeenezwa hivi karibuni. Walakini, michango ya kitamaduni ya Wachina, Wahindi, Visiwa vya Pasifiki na watu kutoka Mashariki ya Kati tayari walikuwa sehemu ya kitambulisho cha kijamii cha Australia.

Dorothea Mackellar (1885–1968)

Dorothea Mackellar ni mshairi ambaye anafahamika zaidi kwa shairi lake la *My Country*, lililochapishwa kwa mara ya kwanza mnamo 1908, ambalo lilifufua mstari wa 'I love a sunburnt country'. Mashairi yake huhesabiwa kama mashairi ya kichaka, ambayo yaliongozwa na uzoefu wake kwenye shamba za kaka zake karibu na Gunnedah, North-West New South Wales.

Mnamo 1968, Dorothea aliteuliwa Afisa wa Agizo la Dola ya Uingereza kwa mchango wake kwa fasihi ya Australia.

Vita vya Dunia I (1914 – 1918)

Kando na vita vidogo kati ya wakazi na watu wa asili, Australia imekuwa nchi yenye imani. Hakujakuwa na vita vya ndani au mapinduzi.

Vizazi vya Waaustralia viliendelea kuwa waaminifu sana kwa Dola ya Uingereza.

Kama uwanja wa karibu wa Ulaya karibu na Asia, Australia kihistoria ilijisikia hatari, haswa baada ya Japan kuwa nguvu kubwa. Tulitegemea Dola ya Uingereza na nguvu zake za majini kutetea Australia. Australia ilipigania katika vita vyote vya ulimwengu ili kuweka Dola ya Uingereza kuwa na nguvu na kulinda Australia.

Askari wa Australia iliingia Vita Vya Dunia I mnamo 1915 na uvamizi wa msaidizi wa Ujerumani, Uturuki. Waaustralia na Wanyuzilandiwalipewa sehemu yao kuvamia Gallipoli Peninsula.

Waliwekwa kando na katika sehemu mbaya na walilazimika kupanda milima walipokuwa wanapigwa risasi na majeshi ya Uturuki. Kwa njia fulani, walifika juu ya milima na wakachimba, walakini wanaume wengi walikufa. Waaustralia nyumbani walijivunia katika moyo wa Anzac.

Baada ya Gallipoli, jeshi la Australia lilipigana kwenye Mbele ya Magharibi huko Ufaransa. Hapo ndipo walipata jina la 'wachimbaji' kwa sababu walitumia muda mwingi kuchimba na kutengeneza mitaro. Wakiongozwa na kamanda wao, Luteni Jenerali Sir John Monash, wachimbaji wa Australia walipata ushindi mkubwa katika vita vya mwisho dhidi ya Ujerumani na walipata shukrani ya kudumu ya Wafaransa, ambao walikuwa wakimsaidia.

Wanajeshi na wanawake wa Australia pia walihudumu katika Mashariki ya Kati, wakishiriki katika kutetea Mfereji wa Suez, na Ushindi wa Alven wa peninsula ya Sinai na Palestina.

Simpson na punda wake – John Simpson Kirkpatrick (1892 – 1915)

Kama Private John Simpson alihudumu katika Gallipoli katika askari wa gari za dharura za matibabu kama wabebaji machela. Ilikuwa ngumu kubeba machela kwa milima na mabonde. Kinyume na maagizo ya jeshi, alitumia punda, iliyoitwa Duffy, kusaidia kusafirisha wanajeshi waliojeruhiwa salama.

Mchana na usiku, saa baada ya saa, Simpson na punda wake wangehatarisha maisha yao kusafiri kati ya mapigano na kambi ya pwani.

Binafsi John Simpson alikuwa amewasili Gallipoli mnamo 25 Aprili 1915. Aliuawa wiki nne tu baadaye na bunduki za mashine ya adui. Watumishi katika kambi ya ya pwani walitazama kwa huzuni ya kimya kama Duffy, bado akiwa amebeba askari aliyejeruhiwa, akiteleza pwani bila bwana wake mchanga kando naye. John Simpson Kirkpatrick ni hadithi ya Australia.

Shujaa wa Anzac

Tamaduni ya Anzac iliundwa kwenye Peninsula ya Gallipoli huko Uturuki.

Ilitokea Gallipoli mnamo 25 Aprili 1915 iliashiria kuanza kwa kampeni ambayo ilichukua miezi nane na kusababisha vifo vya zaidi ya 26,000 wa Australia, kutia ndani zaidi ya 8000 waliouawa au kuuawa na magonjwa. Ujasiri na roho ya wale waliotumikia katika Ginsipoli peninsula iliunda hadithi, na neno 'Anzac' likawa sehemu ya lugha ya Australia na New Zealand.

Mnamo tarehe 25 Aprili 1916, Australia, New Zealand, Uingereza na wanajeshi huko Egypt walisherehekea kumbukumbu ya kwanza ya kutua kwao. Kuanzia wakati huo na kuendelea, Aprili 25 ilijulikana kama Siku ya Anzac.

Kufikia 1920, sherehe za Siku ya Anzac zilifanywa kota Australia na majimbo yalikuwa yametenga Siku ya Anzac kama sikukuu ya umma.

Ukumbusho kuu za vita zilijengwa katika miji mikuu, na makaburi katika miji na miji kote nchini ni ushuru kwa vijana waume na wanawake waliouawa katika mzozo huo na baadaye.

Siku ya Anzac ni siku ambayo tunawaheshimu wale wote ambao wamehudumu katika vita, migogoro na shughuli za kutunza amani, na uhusiano wao, uvumilivu mbele ya shida na kujitolea kwa maisha yetu ya baadaye.
Pia ni siku ya kutafakari juu ya maana nyingi tofauti za vita.

Leo, Siku ya Anzac ilikumbukwa huko Australia na kote ulimwenguni. Wakarudishwa wahudumu wa Australia na wanawake, walinda amani na mavetera kutoka nchi zingine, wote wanaandamana kwa majivuno katika gwaride la Siku ya Anzac.

Unyogovu Mkubwa (1929–32)

Unyogovu Mkubwa ulikuwa wakati wa ugumu mwingi kwa watu wa Australia. Ilianza wakati huo huo kama kuanguka kwa Soko la Hisa la New York mnamo Oktoba 1929. Sababu zingine zilizochangia Unyogovu nchini Australia ni pamoja na kushuka kwa bei ya bidhaa za Australia na machafuko ya viwanda kama waajiri wanapunguza kazi na mshahara. Kufikia 1932 katikati, karibu asilimia 32 ya Waaustralia hawakuwa na kazi.

Athari ya Unyogovu kwa jamii ya Australia ulikuwa wa kufadhaisha. Bila kazi na mapato thabiti, watu wengi walipoteza nyumba zao. Walilazimika kuishi katika nyumba duni bila joto au vyoo. Baadhi ya akina baba walitoroka familia zao au walianza kunywa pombe. Watoto wengi wa daraja la kufanya kazi waliacha shule wakiwa na umri wa miaka 13 au 14. Wanawake wengi walifanya kazi za msingi na kulea watoto vile vile na nyumba zao wenyewe.

Wakati wa kusababisha Unyogovu, serikali haikuwa na mpango mkuu wa ukosefu wa ajira. Mbali na misaada na mashirika fulani ya kibinafsi, watu masikini walipaswa kutegemea kazi za umma na miradi ya ajira. Uchumi ulianza kuboreka mnamo 1932, lakini katika hali nyingi, uharibifu kwa familia haukuweza kutengenezwa.

Wakati wa Unyogovu Mkubwa, jukumu muhimu la ufadhili wa Australia na wafanyikazi wakujitolea ulihimizwa.

Jiko la supu wakati wa Unyogovu Mkubwa

Sir Charles Kingsford Smith (1897 - 1935)

Sir Charles Kingsford Smith alikuwa msaidizi wa anga wa kwanza wa Australia. Katika Vita vya Kwanza vya Dunia, alipigana huko Gallipoli na akaruka na Royal Flying Corps ya Briteni.

Mafanikio yake makubwa ilikuwa kuifanya ya kwanza kuvuka Bahari ya Pasifiki kutoka California kwenda Queensland mnamo 1928. Ndege yake, Msalaba wa Kusini, iliwasili nchini Australia hadi watu 25,000 wakiwadadisi watu wakishangilia shujaa wao 'Smithy'. Mnamo mwaka wa 1932, alikuwa hodari wa huduma zake kwa safari ya anga.

Mnamo 1935, alishuka kwa kusikitisha na ndege yake kwa ndege kutoka Uingereza kwenda Australia na hakuwahi kupatikana.

Sir Charles Kingsford Smith ameitwa msaidizi mkubwa zaidi ulimwenguni na anakumbukwa kwa kuwapa watu, katikati ya Unyogovu, shujaa wa kweli wa Australia kumtafuta.

Vita vya Kidunia vya pili (1939-45)

Katika Vita vya Kidunia vya pili, Waaustralia walipigana na Washirika dhidi ya Ujerumani huko Uropa, Bahari ya Mediterania na Afrika Kaskazini. Vile vile walipigana dhidi ya Japan huko Kusini-Mashariki mwa Asia na Pasifiki.

Katika jangwa la Afrika Kaskazini, wanajeshi wa Australia walipinga kuzingirwa kwa muda mrefu na Wajerumani na Waitaliano katika mji wa Tobruk, ulinzi wa mwisho dhidi ya maandamano ya Wajerumani juu ya Misri. Kwa miezi minane mirefu, wanaume hawa (wengi sana Waaustralia) waliweza kuhimili mashambulio makali na hali ngumu, wakikaa katika mapango na vibamba. Dhamira yao, uhodari na ucheshi, pamoja na mbinu za uchokozi za makamanda wao, zikawa chanzo cha msukumo wakati wa siku zenye giza kabisa za vita. Kwa kufanya hivyo, walipata umaarufu wa kudumu kama 'Rates of Tobruk'.

Mnamo 1941, Japan ilianzisha vita vyake katika Bahari la Pasifiki. Wanajeshi na wanawake wa Australia walikwenda kutetea Papua New Guinea. Kazi hii ilikabidhiwa askari wa kawaida na askari wachanga wa uandikishaji ambao hawakufundishwa vibaya. Walipigana na adui katika msitu, kwa njia ya wima ya matope inaojulikana kama Kokoda Track. Vikosi vya Australia vilisimamisha mapema vya Kijapani. Kama Cove ya Anzac huko Gallipoli, Njia ya Kokoda imekuwa mahali pa Hija kwa Waaustralia wengine.

Askari aliyeumia kwenye Kokoda Track walisaidia na mbeba Papua

Mnamo 1942, Wajapani walichukua msingi wa Uingereza huko Singapore. Karibu askari 15,000 wa Australia walikuwa kati ya wale waliokamatwa na kupelekwa kufanya kazi kwenye Reli ya Thai-Burma. Wakati wa ujenzi wake, wanajeshi wengi wa Australia walinyanyaswa na Wajapani. Ingawa wafungwa wa vita wa Australia walijitahidi sana kutunzana kila mmoja, ilikuwa hapa kwamba zaidi ya wafungwa 2700 wafungwa wa Australia walikufa.

Sir Edward 'Weary' Dunlop (1907 – 1993)

Sir Edward 'Weary' Dunlop alikuwa daktari mpasuaji mjasiri na wa kujali na shujaa wa Australia wa vita. Wakati wa Vita vya Kidunia vya pili alikamatwa na Wajapani na kuchukuliwa kwenda Burma kufanya kazi kwenye Reli ya Thai-Burma. Hii ilikuwa kazi ngumu sana.

Kama kamanda, Aliyechoka alizungumza kwa watu wake, na kama daktari wao wa upasuaji, alitumia masaa mengi akiwaokoa. Aliteswa katika kambi lakini aliendelea kuhudumu.

Mnamo mwaka wa 1969, alikuwa amepagawa kwa mchango wake katika dawa. Alipokufa, zaidi ya watu 10,000 walifunga mitaa ya Melbourne kwa mazishi ya serikali ya shujaa waliowaita 'The Surgeon of the Railway'.

Migogoro mingine

Mara tu baada ya Vita vya Kidunia vya II, kutoka 1950 hadi 1953, vikosi vya kijeshi vya Australia vilitumwa kama sehemu ya jeshi la kimataifa la Umoja wa Mataifa kutetea Korea Kusini kutoka kwa vikosi vya kikomunisti vya kaskazini.

Haikuchukua muda mrefu, Australia ilijiunga na Merika ya Amerika katika kuunga mkono serikali ya Vietnamese dhidi ya vikosi vya ukomunisti vya Vietnam vilivyotaka kuunganisha tena nchi hiyo. Vita vya Vietnam vinabaki kuwa jeshi kubwa la jeshi la Australia tangu Vita vya Kidunia vya pili. Kuanzia mwaka wa 1962 hadi 1973, ilikuwa pia, wakati huo, ilikuwa vita ndefu zaidi ambayo Australia ilikuwa imepigania. Ilikuwa ushiriki wa ubishani, huku Waustralia wengi wakipeleka mitaani kuonyesha kupinga kwao sababu na, haswa, uandikishaji wa vijana wa Australia kuingia vitani.

Jeshi la Ulinzi la Australia pia limehusika katika machafuko katika Timor ya Mashariki, Iraqi, Sudani na Afghanistan na imeshiriki katika shughuli za kulinda amani za Umoja wa Mataifa katika sehemu nyingi za ulimwengu, ikijumuisha Afrika, Mashariki ya Kati na mkoa wa Asia-Pacific.

Siku ya Ukumbusho

Vile vile na Siku ya Anzac, Waaustralia wanatafakari juu ya wale ambao wamehudumu na kufa katika vita Siku ya Ukumbusho. Saa 5 asubuhi (11am) mnamo 11 Novemba (mwezi wa 11) kila mwaka, Waaustralia walisitisha kujitolea kwa wanaume na wanawake ambao walikufa au kuumia katika vita na mizozo, na pia wote waliohudumu vile vile. Sisi huvaa mpopi nyekundu siku hii.

Uhamaji mnamo mapema 1900

Katika kipindi kati ya Vita vya Kwanza vya Kidunia na II, hali za vizuizi vya kuingia Australia zilibaki. Walakini, kulikuwa na kukua kwa watu wahamaji, haswa wanaume, kutoka Ulaya kusini. Walileta ustadi mwingi, elimu na maadili yao wenyewe ya kitamaduni. Wamesaidia kukuza viwanda vijijini vya Australia, na kujenga barabara na reli. Stonemason za Ustadi zenye ujuzi zilitoa mchango mkubwa katika ujenzi wa majengo ya umma na makazi.

Mhamiaji wa Ulaya kuwasili huko Australia

Mwishoni 1930, wakimbizi Wayahudi walianza kuwasili kutoka Ulaya. Walikuwa wanatoroka tishio la Nazi Ujerumani. Walitoka Ujerumani, Austria, Czechoslovakia, Hungary na Poland. Wengi walikuwa wameelimika sana na walichangia sana katika uchumi wa Australia na maisha ya kitamaduni.

Takriban askari 18,000 wa Italia waliokamatwa katika Vita vya Pili vya Ulimwengu walifungwa gerezani kwa kambi za vita huko Australia. Walikaa kwa muda mfupi tu kwenye makambi, lakini walitendewa kwa haki na wengi walijifunza kitu juu ya ardhi na watu. Baada ya vita, wengi walirudi Australia kama wahamiaji.

Wakimbizi wa baada ya vita

Baada ya vita, Australia ilihamasisha uhamiaji kutoka nchi zingine za Ulaya kuongeza idadi ya watu. Mamilioni ya watu walikuwa wamekimbia Nazi Ujerumani au hawakuweza kurudi kwa nchi zao zilizomilikiwa na Urusi Soviet. Takriban 170.000 ya hawa watu waliofurushwa walikubaliwa kuingia Australia kuanza maisha mapya.

Kulikuwa na ukosefu mkali wa wafanyikazi huko Australia. Serikali wakati huo iliamini kuwa ukuaji wa idadi ya watu ni muhimu kwa mustakabali wa nchi. Wahamiaji waliokomaa wenye afya nzuri chini ya umri wa 45 wangeweza kusafiri kwa £10 na watoto wao wangeweza kusafiri bure. Wahamiaji, hata hivyo, walikuwa bado wamezuiliwa tu kwa wale wa Briteni au mataifa ya Ulaya.

Mpango wa umeme wa Milima ya Theluji

Mnamo 1949, serikali ilianza kazi ya mpango wa ujasiri wa kuchukua maji ya Mto wa theluji kabla ya kutiririka baharini mashariki mwa Victoria. Maji haya yalibadilishwa njia kufuata nchi ya ndani kwa kunyunyuzia na kutumia kwa kuzalisha nguvu za umeme. Ulikuwa mradi mkubwa ulichukua miaka 25 kukamilisha.

Ndio mradi mkubwa zaidi wa uhandisi huko Australia. Pia ni moja ya miradi kubwa zaidi ya umeme duniani na inatambulika kama moja ya maajabu ya kisasa ya uhandisi wa ulimwengu.

Mpango wa Milima ya theluji iko katika Hifadhi ya Kosciusko Kitaifa, New South Wales. Inayo mabwawa makubwa 16, vituo saba vya umeme, kituo cha kusukumia maji na kilomita 225 za vichuguu, bomba na mifereji ya maji. Zaidi yake ni chini ya ardhi.

Mpango huo hutoa maji muhimu kwa mashamba ya Inland New South Wales na Victoria. Vituo vyake vya nguvu pia hutoa hadi asilimia 10 ya umeme wa New South Wales '.

Kazi kwenye mpango ilianza mnamo 1949 na ilimalizika mnamo 1974. Zaidi ya watu 10 000 kutoka nchi zaidi 30 walifanya kazi kwenye mradi. Asilimia sabini ya wafanyikazi hawa walikuwa wahamiaji. Baada ya mradi kukamilika, wafanyikazi wengi wa Uraya walibaki Australia, wakiendelea na mchango wao muhimu kwa jamii ya tamaduni ya Australia.

Mpango wa Milima ya Snowy ni ishara muhimu ya utambulisho wa Australia kama inayojitegemea, yenye tamaduni anuwai na nchi yenye rasilimali.

Matibabu ya watu wa Aboriginal na wa Torres Strait

Mnamo miaka ya 1940 na 1950, sera ya serikali kuelekea Waoriginal na watu wa Kisiwa cha Torres Strait ilikuwa moja ya uhamasishaji. Hii ilimaanisha kuwa Waaborijini na watu wa Kisiwa cha Torres Strait waliambiwa kuishi kwa njia ile ile kama ya wasiokuwa wa Asili. Hii haikufanya kazi kwa sababu hawakutaka kupoteza tamaduni zao za jadi.

Mnamo miaka ya 1960, sera ilibadilika kuwa moja ya ujumuishaji. Wanaume wengi huko Australia walipata haki ya kupiga kura katika miaka ya 1850, lakini haki za kupiga kura za Jumuiya ya Madola hazikuongezwa kwa watu wote wa kabila hadi 1962. Kama sehemu ya ujumuishaji huu, watu wa kabila la Waabori walipewa uhuru wa raia lakini bado walitarajiwa kuzoea utamaduni usio wa asili wa Australia.

Mnamo mwaka wa 1967, zaidi ya asilimia 90 ya Waaustralia walipiga kura ya Ndio katika kura ya maoni ya kihistoria ambayo iliruhusu watu wa asili ya Aboriginal na Torres Strait Island kuhesabiwa Sensa ya Watu na Makazi ya Australia ya miaka mitano. Hii ilionyesha kuwa, wakati huo, idadi kubwa ya Waaustralia walidhani Aboriginalna watu wa Kisiwa cha Torres Strait wanapaswa kupewa haki sawa na kila mtu mwingine.

Hii kupanuka kwa maadili ya jamii na maandamano dhabiti ya Waaborigini ilisababisha uanzishwaji wa uamuzi wa kibinafsi kama kanuni kuu inayoongoza kwa utengenezaji wa sera kuhusiana na watu wa Aboriginal na wa Torres Strait. Serikali ilitambua umuhimu wa Waaborijini na watu wa Kisiwa cha Torres Strait kuwa na maoni katika maendeleo yao ya kisiasa, kiuchumi, kijamii na kitamaduni.

Maandamano juu ya haki za ardhi yalipatikana hadharani katika miaka ya 1960 na mgomo wa Gurindji kwenye kilima cha Wave katika eneo la Kaskazini. Wauzaji wa asili ya Aborigina, wakiongozwa na Vincent Lingiari, waliondoka kazini katika kituo cha ng'ombe ili kupinga malipo na hali ya kufanya kazi. Matendo yao yalisababisha njia ya Eddie Mabo na wengine kupigania haki za ardhi.

Chini ya Sheria ya Haki za Ardhi ya Aboriginal ya 1976 (Wilaya ya Kaskazini), watu wa asili walipewa maeneo ya ardhi huko Australia. Katika miaka ya mapema ya 1990, uamuzi wa Mabo wa Korti kuu na *Sheria ya Native 1993* iligundua kuwa watu wa Kizabori na wa Torres Strait walikuwa na madai ya kutua kwa kutegemea sheria na mila yao ya jadi.

Sehemu kubwa ya Australia inafunikwa na uamuzi wa jina la asilia. Katika maeneo haya, nyanja za jamii ya jadi zinaendelea.

Mnamo Mei 1997, ripoti ya 'Kuwaleta nyumbani' iliwasilishwa kwa Bunge la Australia. Ripoti hiyo ilikuwa matokeo ya uchunguzi juu ya kuondolewa kwa idadi kubwa ya watoto wa Kizabori na Torres Strait Islander kutoka kwa familia zao. Watoto hawa walikuja kujulikana kama 'Vizazi Vilivyoibiwa'. Kwa sababu ya ripoti, maelfu ya Waaustralia walionyesha msaada wao kwa Waaustralia wenzao wa asili kwa kuandamana pamoja kwenye siku ya kwanza ya 'Siku ya Radhi' mnamo 1998.

Msamaha wa Kitaifa kwa Vizazi Vilivyoibiwa (2008)

Mnamo tarehe 13 Februari 2008, Waziri Mkuu wa Australia alifanya msamaha wa kitaifa kwa Kizazi Kilichopotea katika Bunge la Australia, akizungumza kwa niaba ya Waaustralia wote. Waziri Mkuu alisema pole kwa njia ya watu wa Kisiwa cha Aboriginal na Torres Strait walitendewa hapo zamani, na haswa kwa njia ambayo watoto wa Kisiwa cha Aboriginal na Torres Strait walichukuliwa kutoka kwa wazazi wao.

Mazungumzo yaliwasilishwa kwenye stesheni za televisheni na redio. Maelfu ya Waaustralia hukusanyika pamoja kwenye maeneo na sehemu zao za kazi kusikiza hotuba ya 'Radhi'. Hotuba hiyo iliorodheshwa rasmi na kuomba msamaha kwa ukosefu wa haki. Hii ilikuwa hatua muhimu kuelekea uponyaji wa watu wa Aboriginal na Torres Strait Islander na kuhakikisha kwamba dhulma hizi hazitawahi kutokea tena. Hotuba ya 'Radhi' ilikuwa hatua muhimu ya mbele kwa Waaustralia wote.Leo, mchango mkubwa wa Waaboriginal na watu wa Kisiwa cha Torres Strait kwa kitambulisho cha Australia unatambuliwa na kusherehekewa sana. Watu wengi wa Waaborijini na Torres Strait Islander wanashikilia nafasi za kuongoza katika jamii ya Australia, pamoja na katika mfumo wa haki, siasa, sanaa na michezo.

Mwandikishi wa angani anaandika 'Samahani' kule Sydney

Albert Namatjira (1902 – 1959)

Albert Namatjira alikuwa msanii mkubwa wa Australia ambaye aliandaa njia mpya ya uchoraji wa ardhi za Australia. Kama kijana mchanga wa Arrernte, Albert alionyesha kibali cha asilia cha uchoraji. Alikuwa na mafunzo kidogo, lakini michoro yake ya rangu ya maji ya nchi ya Australia yalikuwa maarifu sana na yaliuzwa haraka sana.

Yeye na mkewe walikuwa watu wa kwanza wa asilia huko Australia walioruhusiwa kuwa raia. Hii ilimaanisha wangeweza kupiga kura, kuingia hoteli au kujenga nyumba popote walipotaka. Albert raia wa Australia aliangaza ukweli kwamba watu was asilia hawakuwa na haki hizi.

Maisha yake yalionyesha Waaustralia wasio wa Asili walikuwa na ukosefu wa haki wa sheria za ubaguzi wa rangi na walichangia mabadiliko kwa watu wa Aboriginal na wa Torres Strait.

Eddie Mabo (1936 – 1992)

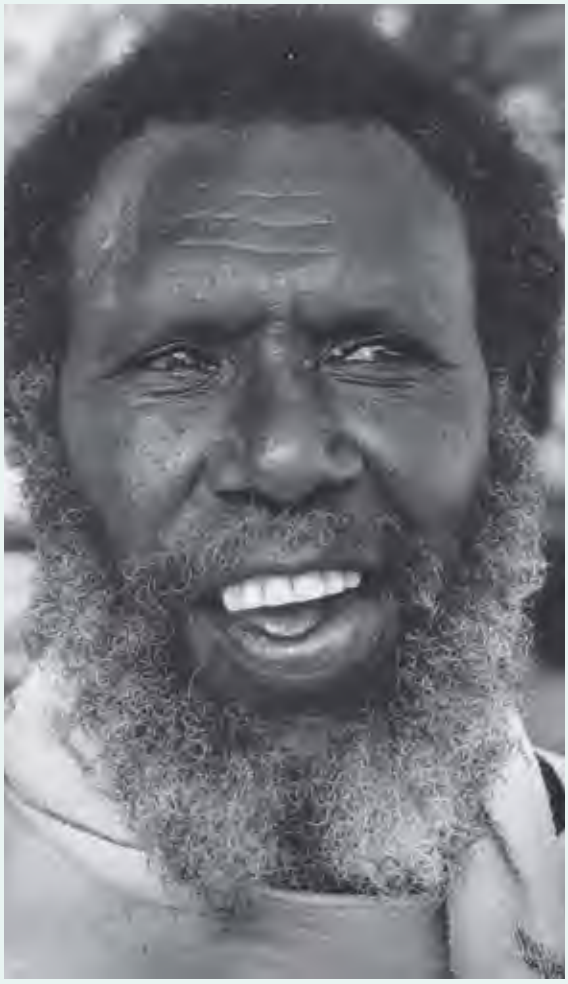
Eddie Koiki Mabo alikuwa mwanaharakati na msemaji wa haki za ardhi ya asili. Alizaliwa katika Kisiwa cha Murray, kwenye ardhi ya jadi ya watu wa Meriam wa Torres Strait.

Kuanzia umri mdogo, alifundishwa hasa ni miti na miamba ipi iliyoashiria mipaka ya ardhi ya familia yake.

Ilikuwa hadi miaka nyingi baadaye ambapo Eddie alijifunza kwamba nchi yake ilifikiriwa nchi kuu chini ya sheria ya Australia na haikuwa ya familia yake. Alirudisha hasira yake na kupeleka kesi yake kortini kwa hisani ya watu wa Murray Island.

Mnamo 1992, baada ya miaka nyingi, ksei ya Eddie ilishinda kwenye Mahakama Kuu. Uamuzi wa Mabo ulisema kwamba watu wa asili wangeweza kuthibitisha kwamba walikuwa historia na uhusiano wa kitamaduni unaoendelea kwa nchi yako, wangeweza kudai umiliki wa nchi ambayo haikuwa imedaiwa. Uamuzi huu umesababisha kurudi kwa maeneo kubwa ya wamiliki halisi.

Eddie Mabo anakumbukwa kwa ujasiri wake na kwa kupata haki za nchi kwa watu wa Aboriginal na Torres Strait Islander.

Uhamiaji wa kitamaduni

Mnamo miaka ya 1950 na 1960, harakati inayokua ikijumuisha Waasia wengi, kanisa na vikundi vingine, walitaka kumaliza sera ya 'Waaustralia Weupe'.

Mnamo 1958, serikali iliondoa mtihani wa kuamuru na mnamo 1966, Australia ilianza kuchagua uhamiaji usio wa Ulaya na wenye ustadi wa Waasia. Mwishowe, Waaustralia kila mahali waligundua dhamana ya kujumuisha mataifa yote katika mpango wa uhamiaji wa Australia.

Manmo 1973, Sera ya 'Mwaustralia Mweupe' iliisha, na nchi ilikuwa kwenye njia ya utamaduni anuwai. Kuanzia wakati huu, serikali iliondoa vigezo vyote vya rangi kwa uhamiaji. Mnamo 1975, baada ya Vita vya Vietnam, Australia ilikubali rekodi za wakimbizi na wahamiaji wa Asia, wengi kutoka Vietnam, China na India.

Tangu 1945, mamilioni ya watu wamekuja kuishi Australia, pamoja na wakimbizi wengi kutoka nchi zilizo na vita. Leo, wahamiaji wetu wanatoka kote ulimwenguni.

Australia ina sera hai ya kujumuisha, ambapo kila mtu wa kila kabila, kabila au tamaduni anaweza kuhisi kuwa sehemu ya jamii yetu. Sera hii inaendesha masuala yote ya jamii ya Australia, pamoja na sera za serikali. Inaonyeshwa katika mtaala wetu wa elimu kutoka utoto wa mapema hadi chuo kikuu, na inafanywa katika kila mahali pa kazi.

Haki ya kila mtu ni kutendewa sawa bila ubaguzi na kulindwa na Tume ya Haki za Binadamu za Australia na vyombo vya serikali vya kuzuia ubaguzi katika kila jimbo na wilaya. Ubaguzi wa rangi unashutumiwa kwa umma na ni hatia chini ya sheria.

Australia imekuwa jamii ya utamaduni anuwai ya umoja na makubaliano. Ni nchi ambapo wahamiaji, watu wa Aboriginal na wengine waliozaliwa Australia wanaweza kujisikia huru kufuata malengo yao kwa amani.

Dr Victor Chang (1936 – 1991)

Dr Victor Chang alikuwa mmoja wa wapasuaji bora wa moyo Australia. Victor Peter Chang Yam Him alizaliwa Uchina mnamo 1936 na alikuja Australia wakati alikuwa miaka 15.

Alifanya kazi katika St. Vincent's Hospital ambapo mnamo 1984 waliunda kituo cha kwanza huko Australia katika upandikizaji wa moyo. Mnamo 1986, Victor alifanywa Mwenzi wa Mpangilio wa Australia.

Victor alikuwa na hoja kuhusu ukosefu wa watoaji kwa hivyo aliazna kuunda moyo bandia, ambao ulikuwa karibu kukamilika wakati alipouawa kiyama mnamo 1991.

Kituo kipya cha utafiti kimeanzishwa kwa ukumbusho wake. Anakumbukwa kwa ujuzi wake, matumaini yake na uvumbuzi wake.

Kwa kutamatisha

Kurasa hizi zimekupa tu mtazamo wa hadithi yetu ya Australia. Tunakukaribisha kuwa raia wa Australia na tunakukaribisha kuhusika kikamilifu katika nchi yetu yenye amani na demokrasia.

Kama raia, utashiriki majukumu na marupurupu yote kama raia wengine wa Australia, na kuchukua nafasi yako kama mshiriki kamili wa jamii ya Australia. Utashiriki jukumu la kusaidia kuunda mustakabali wa Australia na tunatazamia kushiriki kwako kikamilifu katika mradi huo wa kitaifa.

Faharasa ya maswali yasiyoweza kujaribiwa

balozi
mtu anayewakilisha au kukuza nchi au shughuli

Bidhaa ya Jumla ya Nyumbani
thamani ya bidhaa na huduma zilizofanywa katika nchi kwa mwaka

boma
eneo liliozungukwa lilioundwa na miti ya mbao na vigingi

cheo cha wenyeji
haki za kitamaduni ambazo watu Aboriginal na Torres Strait Islander kwa ardhi na maji, huamua katika mfumo wa sheria wa Australia

didgeridoo
chombo cha muziki cha watu wa Aboriginal wa Australia iliyotengenezwa kutoka kwa mbao mrefu yenye shimo

fukara
kutokuwa na pesa au njia ya kupata pesa

haki ya kupiga kura
haki ya kupiga kura kwenye uchaguzi wa umma

halmashauri
kundi la watu waliochaguliwa kufanya maamuzi, kwa mafano kuhusu jinsi kampuni inapaswa kuendeshwa

hati
taarifa rasmi iliyoandikwa ya haki na majukumu

hatua
tukio muhimu katika historia

historia ya kuzungumza
makumbusho yanayozungumzwa na watu juu ya kilichotendeka zamani

ikoni
picha inayojulikana na ya mwakilishi

kifungo
adhabu iliyoamuliwa na jaji, kama vile urefu wa jela, kwa mtu aliyekutwa na hatia ya jinai

kituo cha ng'ombe
shamba kubwa ambalo ng'ombe hutunzwa

kuapishwa
kukubaliwa kwa ofisi ya umma katika hafla ya rasmi

mabadiliko ya kijamii
kufanya mabadiliko kwa jamii pole pole, kuliko kwa mapinduzi

malipo yaliyowekwa
kuamua kiasi wafanyikazi wengi lazima walipwe kwa kazi yao

mazishi ya kitaifa
mazishi yaliyolipiwa na serikali kuheshimu raia ambaye amefanya mchango muhimu kwa taifa

mchezo usio na mapendeleo
kufuata sheria na kutokuwa na faida isiyofaa; kuchukuliwa kwa haki na uaminifu kwa watu

mgomo
wakati wafanyikazi wameacha kufanya kazi, kwa mfano, kupinga uamuzi wa wafanyikazi

michoro ya asili ya ikoni
sanaa ambayo ni ya kipekee na mwakilishi wa watu wa Aboriginali na Torres Strait Islander

misa ya ardhi
eneo kubwa la ardhi

mtaala
masomo na mada katika kipindi cha masomo

mwafaka
sehemu inayoshirikishwa ya kuzingatia

mwanajeshi mujibu wa sheria
mwanajeshi ambaye hakuchagua kujiunga na jeshi la ulinzi lakini, alilazimika kujiunga wakati wa vita

mwanzilishi
mmoja wa wakazi wa kwanza, mfanisi katika siku za mapena za makazi ya kikoloni

Nchi ya Crown
nchi iliyokuwa ya serikali

porini
mashambani Australia ambao bado ni hali asili

sehemu ya maisha
kitengo au asili ya kijamii, kazi, au nafasi

shule ya mabweni
shule ambayo wanafunzi huishi shuleni na hawarudi nyumbani kwa muhula wote wa shule

tengeneza
kujenga au kuunda

uhaini mkubwa
hatia kali ya uhalifu ambayo inahusisha kujaribu kupindua serikali

uwakilishaji wa kisiasa
kuwakilishwa na mwanasiasa bungeni

wachungaji
wanaume walioajiriwa kuchunga ng'ombe

wanajeshi wanaume na wanawake walioanguka
wanajeshi wanaume na wanawake waliouawa kwenye vita au mapigano

Watu wa asili
Aboriginal /au Torres Strait Islander watu wa Australia

wimbi la joto
hali joto sana ya anga inayodumu kwa zaidi ya siku mbili zikifuatana

Kwa maelezo zaidi

Uraia wa Australia

Kupata maelezo zaidi juu ya jinsi ya kuwa raia wa Australia, tembelea www.citizenship.gov.au.

Australia

Unaweza kupata maelezo zaidi juu ya Australia katika maktaba ya eneo lako. Tovuti zifuatazo zinaweza pia kutoa maelezo zaidi:

- Kuhusu Australia www.australia.gov.au
- Australia kwa ufupi www.dfat.gov.au

Mipango na huduma za Serikali ya Australia

Kwa habari zaidi juu ya mipango ya Serikali ya Australia na huduma tembelea www.australia.gov.au

Mbunge au Seneta wa Shirikisho

Mbunge wako wa shirikisho au Seneta wa jimbo au wilaya yako ana maelezo anuwai juu ya mipango na huduma za serikali ya Australia.

Orodha ya Wabunge na maseneta inapatikana katika www.aph.gov.au.

Mashirika ya Serikali ya Australia

Kwa habari zaidi juu ya mashirika ya Serikali ya Australia yaliyotajwa kwenye kitabu cha rasilimali tembelea tovuti zifuatazo.

- Australian Defence Force www.defence.gov.au
- Australian Electoral Commission www.aec.gov.au
- Australian Federal Police www.afp.gov.au
- Australian Human Rights Commission www.humanrights.gov.au
- Australian Sports Commission www.sportaus.gov.au
- Australian Taxation Office www.ato.gov.au
- Australian War Memorial www.awm.gov.au
- Reserve Bank of Australia www.rba.gov.au

Mashirika yasiyo ya Serikali

Kwa habari zaidi juu ya mashirika zisizo za serikali zilizorejelewa kwenye kitabu cha rasilimali tembelea tovuti zifuatazo:

- Bradman Foundation Australia www.bradman.com.au
- Hamlin Fistula www.fistulatrust.org
- Royal Flying Doctor Service of Australia www.flyingdoctor.net.au
- School of the Air www.schoolair-p.schools.nsw.edu.au
- Snowy Mountains Hydro-Electric Authority www.snowyhydro.com.au
- The Fred Hollows Foundation www.hollows.org
- UNESCO World Heritage Centre whc.unesco.org
- United Nations www.un.org
- Victor Chang Cardiac Research Institute www.victorchang.edu.au
- Volunteering Australia www.volunteeringaustralia.org

Nyingine

Tafuta tovuti zifuatazo kwa maelezo zaidi juu ya mada zifuatazo:

- Katiba ya Australia www.aph.gov.au
- Tuzo za Mwaustralia wa Mwaka www.australianoftheyear.org.au
- Ripoti ya 'Kuwaleta nyumbani' www.humanrights.gov.au
- Mboga za Jumuia ya madola na hifadhi www.environment.gov.au
- Usalama mtandaoni www.esafety.gov.au
- Msaada wa Vurugu za Ndani na Familia www.respect.gov.au, www.1800respect.org.au, www.dss.gov.au/women/help-is-here-campaign
- Australia mashuhuri: Kamusi ya Australia ya Wasifu adb.anu.edu.au
- Orodha ya Miswada mbele ya Bunge www.aph.gov.au
- Bunge la Australia www.aph.gov.au
- Ofisi ya elimu ya Bunge www.peo.gov.au
- Sikukuu za Umma www.australia.gov.au
- Racism humanrights.gov.au
- Radhi kwa watu wa Aboriginal na Torres Strait Islander wa Australia www.australia.gov.au

Shukrani

Picha zifuatazo zilipewa kwa idara ya Idara ya Kilimo, Maji na Mazingira:

p50 Tasmanian Jangwa

Picha zifuatazo zilipewa kwa idara ya Idara ya Mambo ya Nyumbani:

p5 Sherehe ya Uraia huko Albert Hall, Canberra

p5 Hati ya Uraia wa Australia

p11 Sherehe ya kuvuta sigara, Canberra

p34 Familia katika Sherehe ya Uraia wa Australia, Canberra

Picha zifuatazo zilitolewa kwa hisani ya Kumbukumbu za Kitaifa za Australia (National Archives of Australia):

p51 Watoto wa kituo cha kondoo NSW – Shule ya Angani, picha iliyochukuliwa mnamo 1962 (ref: A1200:L42511)

p60 Dick Smith, Mwenyekiti wa Civil Aviation Authority, 1991(ref: A6135:K23/5/91/1)

p65 Abel Tasman's map of New Holland,1644 (ref: A1200:L13381)

p68 Picha za Historia za mbio ya dhahabu huko Australia mnamo 1851 (ref: A1200:L84868)

p70 'Afghans' na ngamia zao wakifanya kazi huko nchini Australia (ref:A6180:25/5/78/62)

p77 Sir Edward 'Weary' Dunlop katika ofisi yake, 1986 (ref: A6180:1/9/86/12)

p78 Wahamiaji wa Ulaya wanaofika Australia, mifereji ya Italia ndani ya Flaminia huko Cairns, 1955 (ref: A12111:1/1955/4/97)

Picha zifuatazo zilitolewa kwa hisani ya Maktaba za Kitaifa za Australia (National Library of Australia):

p53 Picha ya Judith Wright, ilichapishwa 1940s (ref: nla.pic-an29529596)

p65 Kundi la kwanza la Meli (First Fleet) huko Sydney Cove, 27 Januari, 1788, iliundwa na John Allcot 1888 – 1973 (ref: nla.pic-an7891482)

p66 Picha ya Caroline Chisholm, illichapishwa na Thomas Fairland 1804 – 1852 (ref: nla.pic-an9193363)

p71 Picha ya Catherine Helen Spence, ilichapishwa 1890s (ref: nla.pic-an14617296)

p74 John Simpson Kirkpatrick na punda wake, Gallipoli, 1915 (ref: nla.pic-an24601465)

p76 Picha ya Sir Charles Edward Kingsford Smith, ilichapishwa kati ya 1919 na 1927 (ref: nla.pic-vn3302805)

p81 Picha ya Albert Namatjira huko Hermannsburg Mission, Wilaya ya Kaskazini (Northern Territory), ilichapishwa 1946 or 1947 naArthur Groom (ref: nla.pic-an23165034)

Picha zifuatazo zilitolewa kwa hisani ya iStock:

Funika Mimosa maua ya masika, © iStockphoto.com / ST-sanaa (Ref: 1135566007)

p6 Kangaroo mama na joey huko Lucky Bay, Australia Magharibi, © iStockphoto.com / NeoPhoto (ref: 1142608453)

p9 Ziwa Hume, Victoria, © iStockphoto.com / tsvibrav (Ref: 675826394)

p15 Opal nyeusi ya Australia, © iStockphoto.com / Alicat (Ref: 173691056)

p17 Bendera ya Australia, © iStockphoto.com / davidf (Ref: 471630390)

p19 Kikundi cha kabila la wasichana wa shule ya msingi, © iStockphoto.com / FatCamera (re: 877714382)

p23 Nyumba ya Bunge ya Australia, Canberra, © iStockphoto.com / felixR (Ref: 157193181)

p33 Kikundi cha watu, © iStockphoto.com / davidf (Ref: 913541808)

p36 Gavel Na mizani ya haki, © iStockphoto.com / studio: (Ref: 1004781908)

p37 Kikundi tofauti, © iStockphoto.com / SolStock (Ref: 1203934273)

p39 Green Wattle Creek fire NSW, Australia, Decemba 2019, ©iStockphoto.com PetarBelobrajdic (ref: 1198579743)

p47 Mikono iliyochorwa mikono, © iStockphoto.com / lore (Ref: 185011099)

p48 Bondi Beach, Sydney, © iStockphoto.com / Edd Westmacott (Ref: 91095176)

p49 Sydney Opera House, New South Wales, © iStockphoto.com / slowstep (Ref: 607986870)

p50 Uluru-Kata Tjuta Hifadhi ya Kitaifa, Wilaya ya Kaskazini, © iStockphoto.com / bennymarty (ref: 1184425004)

p63 Uluru, Wilaya ya Kaskazini, © iStockphoto.com / simonbradfield (ref: 539027478)

p64 Sanaa ya mawe ya watu wa asili – samaki ya Saratoga, ©iStockphoto.com/Alpen Gluehen (ref: 2761924)

p75 Kuta za Ukumbusho wa Vita vya Australia, Canberra, © iStockphoto.com / Matt Palmer (Ref: 1125736631)

Picha zifuatazo zilipewa kwaheri ya Shutterstock:

p7 Wacheza densi za kienyeji kwenye sherehe ya Uwanja wa Mwanzo, Sydney © shutterstock.com / PomInOz (re: 345113882)

p21 Kura, © shutterstock.com / Nils Versemann (Ref: 446229916)

p31 Korti Kuu ya Australia, © shutterstock.com / Greg Brave (ref: 1051621895)

Picha zingine zote zilitolewa kwa hisani ya mashirika/watu wafuatao:

p24 Jumuiya ya Madola ya Katiba ya Australia 1900: Nakala halisi ya Rekodi ya Umma, picha kwa hisani ya Mkusanyiko wa Zawadi, Mkusanyiko wa Sanaa ya Nyumba, Bunge la Idara ya Huduma za Bunge, Canberra ACT

p40 Kisiwa cha Heard na visiwa vya McDonald picha kwa hisi ya Jumuiya ya Antarctiki ya Australia © Jumuiya ya Madola ya Australia, picha na L. E. Kubwa (Ref: 1892A2)

p52 Sir Donald Bradman picha kwa hisani ya Jumba la Kumbukumbu la Kriketi la Bradman. Sir Donald Bradman amevaa kofia yake ya Mtihani ya Australia na kuchukuliwa wakati wa msimu wa 1931-32 Australia

p54 Dr Fiona Wood AM picha kwa hisani ya Baraza la Siku ya Kitaifa ya Australia

p55 Professa Fred Hollows picha kwa hisani ya Mfuko wa Fred Hollows, picha na Frank Violi

p56 Dr James Muecke AM picha kwa hisani ya Tuzo za Australia wa Mwaka

p56 Professor Michelle Simmons picha kwa hisani ya Baraza la Siku ya Kitaifa ya Australia

p61 Dr Catherine Hamlin AC picha kwa hisani ya Mfuko wa Hamlin Fistula Relief na Msaada

p71 Lord Lamington anahotubia umati wa Siku ya Shirikisho, Brisbane, 1901, picha kwa hisani ya Maktaba ya Jimbo la Queensland, picha na H.W. Mobsby (ref: 47417)

p72 Edith Cowan picha kwa hisani ya Makumbusho ya Kitaifa ya Australia

p73 Dorothea Mackellar picha kwa hisani ya Maktaba ya Serikali ya NSW

p76 Jikoni ya Supu picha kwa hisani ya Maktaba ya Jimbo la New South Wales (Mitchell Library). Watoto wa shule hujianda kwa supu ya bure ya supu na mkate, Belmore North Public School, NSW, 2 Agosti 1934, picha na Sam Hood (ref: H * A 4368)

p77 Askari aliyejeruhiwa kwa hisani ya Kokoda Track ya Ukumbusho wa Vita vya Australia (Ref: 014028)

p81 Eddie Mabo picha ilitolewa tena na ruhusa ya Bernita na Gail Mabo

p82 Dr Victor Chang picha kwa hisani yaTaasisi ya Utafiti wa Moyo ya Victor Chang

Notes

